

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה ס"ו/שכ"ט של הממשלה
כ' בחמוז התשכ"ט - 6.7.69

נכחו חברים:

ג. מאיר - יו"ר
 י. אלוץ
 י. אלמוגי
 ז. ארן (מסעיף 799)
 מ. בגין
 י. בורג
 מ. בנטוב
 י. גלילי
 מ. דיין (עד אמצע סעיף 808)
 ז. ורהפטיג
 י. ישעיהו
 מ. כרמל
 י. ספיר
 מ. קול
 ח.מ. שפירא
 י.ש. שפירא
 ז. שרף
 א. ששון

נעדרו חברים:

א. אבן (חולה)
 י. ברזילי (בחול"<ל)
 ח. גבתי (בחול"<ל)
 פ. ספיר (בחול"<ל)

מ. ארנון - מזכיר הממשלה
 ר. אלוני - מינהל מקרקעי ישראל (בסעיף 800)
 י. הרצוג - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה (עד סעיף 799)
 מ. ששון - משרד ראש הממשלה (בסעיף 800)

סדר היום:

797. החלטת מועצת הבטחון מיום י"ז בחמוז התשכ"ט (3.7.69)
 בעניין ירושלים
 798. שאלה
 799. סקירה בטחונית
801. פסק הדין של בית המשפט העליון בשבתו כבית דין גבוה לצדק בדבר חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת התש"ל (מימון, הגבלת הוצאות וביקורת), התשכ"ט-1969
 802. אשרור פרוטוקול להארכת תוקף ההסכם הבינלאומי בדבר שמן זית
 803. מינוי לשירות החוץ
 804. הצעת חוק יחסי מימון בין בני הזוג
 805. תזכיר והצעת חוק הגימלאות לנפגעי ספר (תיקון מס. 2), התשכ"ט-1969
 806. הצעת חוק לתיקון תקנות שעת חירום (תשלומי חובה) (מס. 2), התשכ"ט-1969
 807. אות מלחמת ששת הימים

808. אמצעי האטה של המהנדסים בשירות המדינה
809. העתודה הרפואית במדינה לשנים הבאות
810. צירוף חבר לועדת השרים לענייני מדע וטכנולוגיה

797. החלטת מועצת הבטחון מיום י"ז בחמוז התשכ"ט (3.7.69) בעניין ירושלים

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מצטערת ששר החוץ חולה ולא יוכל להיות הבוקר בשיבה. יש עניינים אחדים שהיה צריך לדווח עליהם. ממילא תצטרך להיות עוד ישיבה השבוע ונשמע דיווח ממנו.

עומדת עוד שאלה, שאם לא נחליט עליה היום יהיה זה מבחינת "עבר זמנר": האם חושבים חברי הממשלה שאנחנו צריכים להגיב להחלטת מועצת הבטחון, או לעשות מה שנאה לעשות לפי דעתי לגבי דיון כזה ולגבי החלטה כזאת, היינו לעבור על זה לסדר היום. הנציג שלנו באו"ם אמר מה שאמר וגם שר החוץ אמר את דברו.

השר י. גלילי:

לדעתי ראש הממשלה תבהיר את הדבר בכנסת ביום

שלישי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

טוב, אני צריכה אז לסכם את הדיון. לא הייתי רוצה שהממשלה תתייחס באופן מיוחד לעניין.

השר מ. בגין:

בלאו הכי תצטרך הממשלה בזמן הקרוב להתייחס לזה.
אנחנו נקבל מכתב מאו-תאנט על החלטת מועצת הבטחון. נצטרך לחשיב למכתב. התשובה שלנו תהיה אז.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

מכתב מאו-תאנט כבר ישנו.

796. שאלה

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

קראתי בעתון שישדאל הביעה את התנגדותה לקיום שיחות השניים במוסקבה. ראשית כל אני שואל: האם זה נכון? ואם זה נכון, האם הבעת עמדה כזאת מצדנו אינה מוכיחה שבכל זאת ישראל איכשהו שותפת לעניין? מה אכפת לנו איך ואיפה הם מקיימים את השיחות? אני אומר זאת באופן פורמלי. באופן לא פורמלי יש לנו מגעים אחרים. האם קבענו באופן רשמי עמדה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם באופן רשמי יש לי איזו יד בזאת, איני יודעת. אבל איני מקבלת את הפירוש שלך. יכול להיות שמדובר תקוע אמר זאת או שהשגריר בושינגטון אמר זאת. אני חושבת שאם הם אמרו זאת, הם צדקו, ואין ללמוד מזה שאנחנו שותפים לעניין השיחות, כי אם רק שבזה אנו אומרים להם: אתם הולכים מדחי אל דחי. מה אתם עושים? עכשיו אתם מעבירים את השיחות לבירת מדינה שניתקה את היחסים אתנו, שאין שם אפשרות לסיסקו לעשות מה שעשה בושינגטון. זה בכל זאת הועיל לנו שאחרי כל פגישה היה בא אליו השגריר או הציר והוא סיפר להם על השיחה שהיתה. הנציג המצרי יושב במוסקבה, אנחנו לא.

אבל כאשר יהיה שד החוץ, נשאל אותו. אם כן, אנשינו בווינגטון אמרו זאת, אני חושבת שעשו נכון להוכיח עד כמה שאין לעניין הזה כל בסיס של צדק.

799. סקירה בטחונית

ראש הממשלה ג. מאיר:

רשות הדיבור לשד הבטחון.

שד הבטחון מ. דייך:

בקשר למה? אבל פשוט לא נעים שלא להשתמש בהזדמנות של טעות שעשית ולא לנצל אותה.

אני רוצה לומר שני דברים. בצד הירדני יש שקט כמעט מוחלט שכמוהו לא ראינו במשך תקופה ארוכה.

שד השיכון מ. בנטוב:

לכל אורך החזית?

שד הבטחון מ. דייך:

באופן יחסי לכל אורך החזית.

בצד המצרי ישנה מבוכה גדולה בתוך מצרים ובחיל האוויר, מין אוזלת יד לאחר שהתברר להם כי במערך שלהם אין להם יכולת להתמודד באויר-אויר נגדנו ולאחר שנוכחו שהחלק הדרומי שלהם חשוף.

דבר שני אלה הן ידיעות פנימיות, לא דברים הניכרים על פני השטח. על פני השטח נמשכת לאורך התעלה הפעילות הארטילרית. אולם בדרגים הפנימיים ישנה מבוכה רבה.

השר י. גלילי:

ב"דבר" היתה ידיעה על אזעקת "אל פתח" שרוצים לחסל אותו. האם יש איזה ידיעות על כך?

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי רוצה לחסל את מי?

השר י. גלילי:

ממשלת ירדן את "אל פתח".

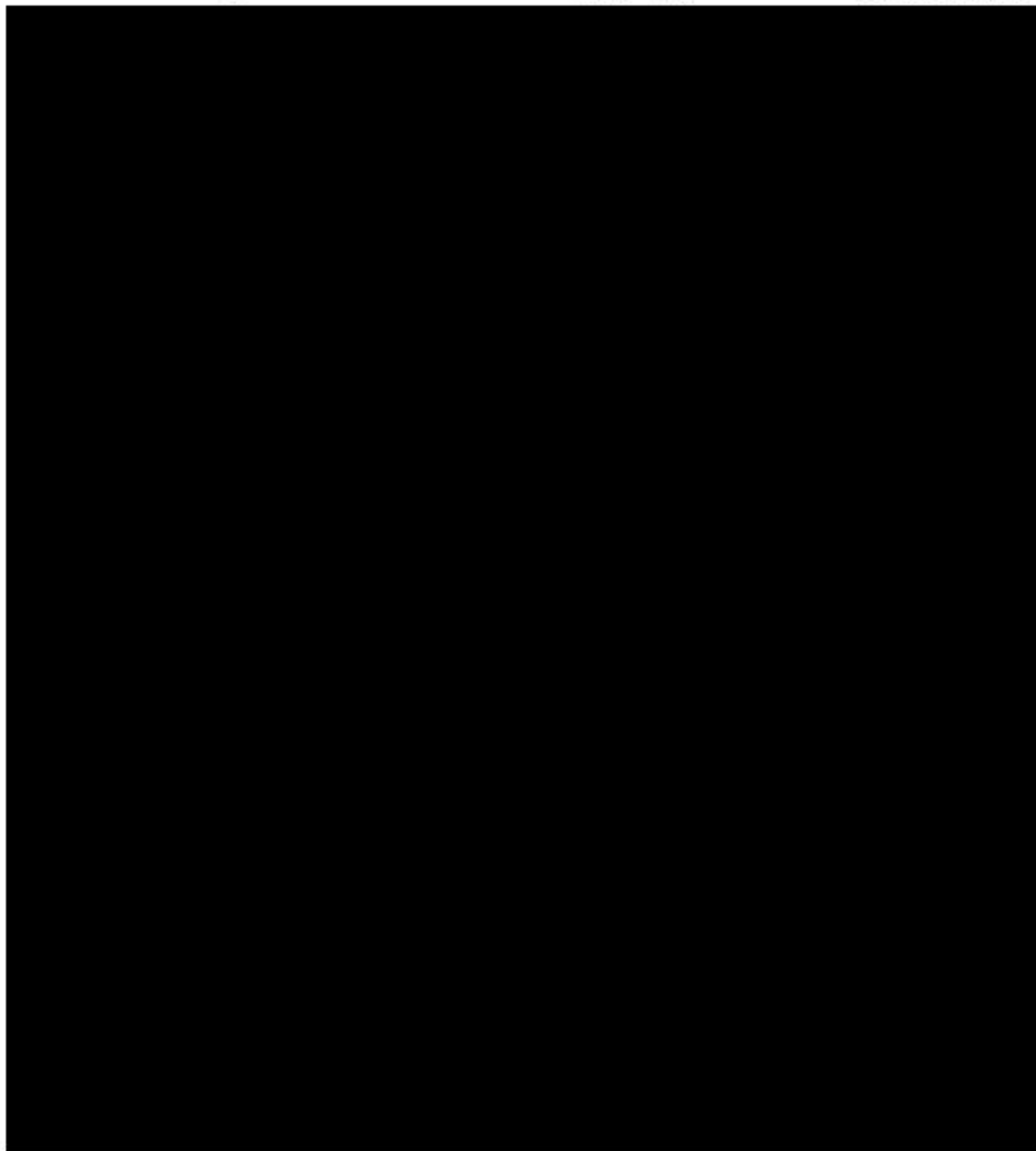
שר הביטחון מ. דיין:

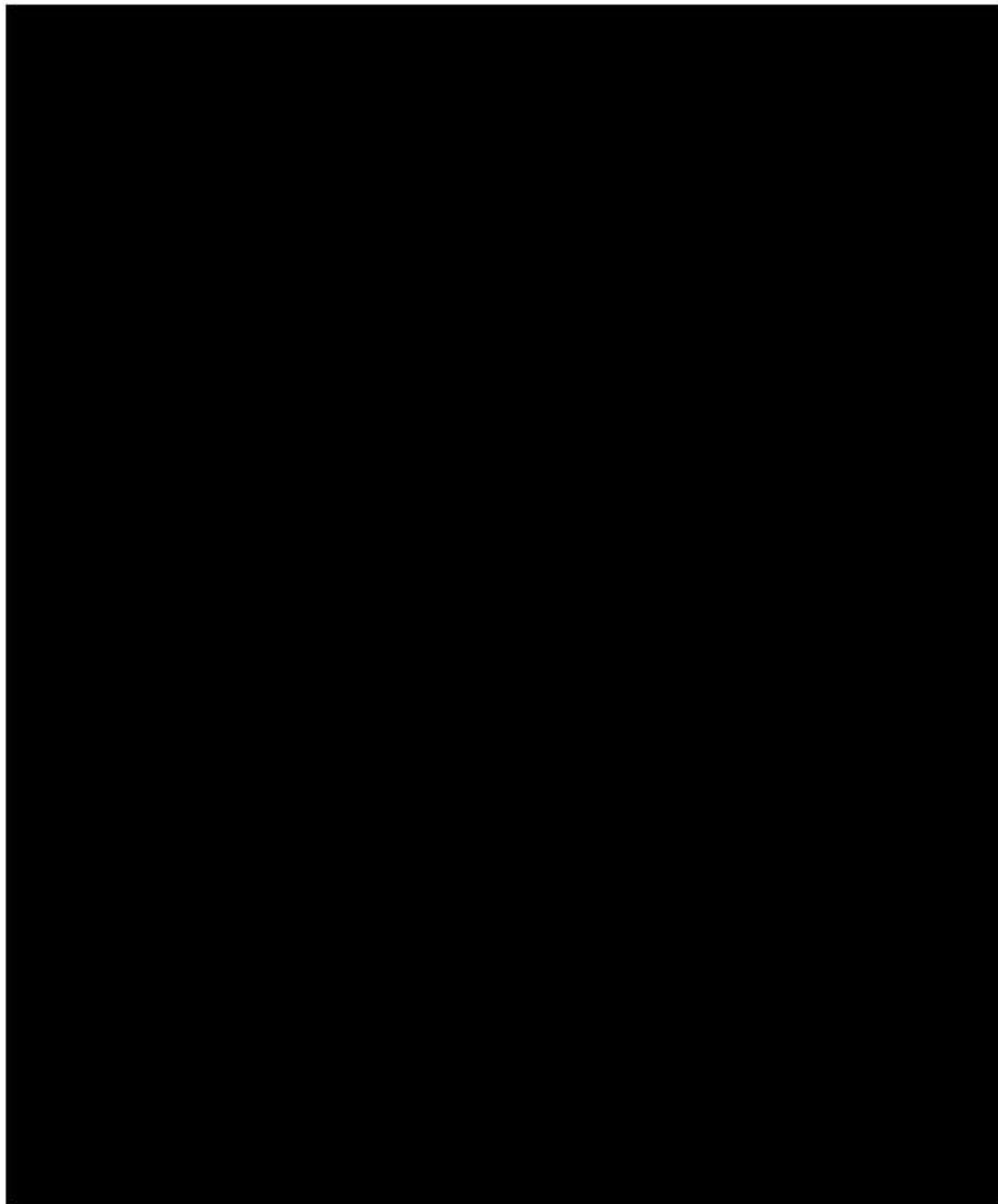
שניהם את ישראל. ישנה ידיעה שממשלת ירדן רוצה להשתלט על "אל פתח". "אל פתח" זועק שממשלת ירדן מתנכלת לו. יש לזה יסוד. אבל אני מאוד סקפטי בעניין זה. עד כמה שאני יודע. הרי האמצעים שממשלת ירדן נוקטת נגד "אל פתח" לעת עתה אינם רדיקליים כל כך עד כדי שלאורך ימים הדבר יחזיק מעמד. אם יש פה עוד חקלאי מהתקופה הטובה, הוא יודע מה זה יבולית "אינג'יל", אם אינך מוציא אותו מן השורש, זה לא יועיל לך, זה יציץ עוד הפעם מן הקרקע. אם את

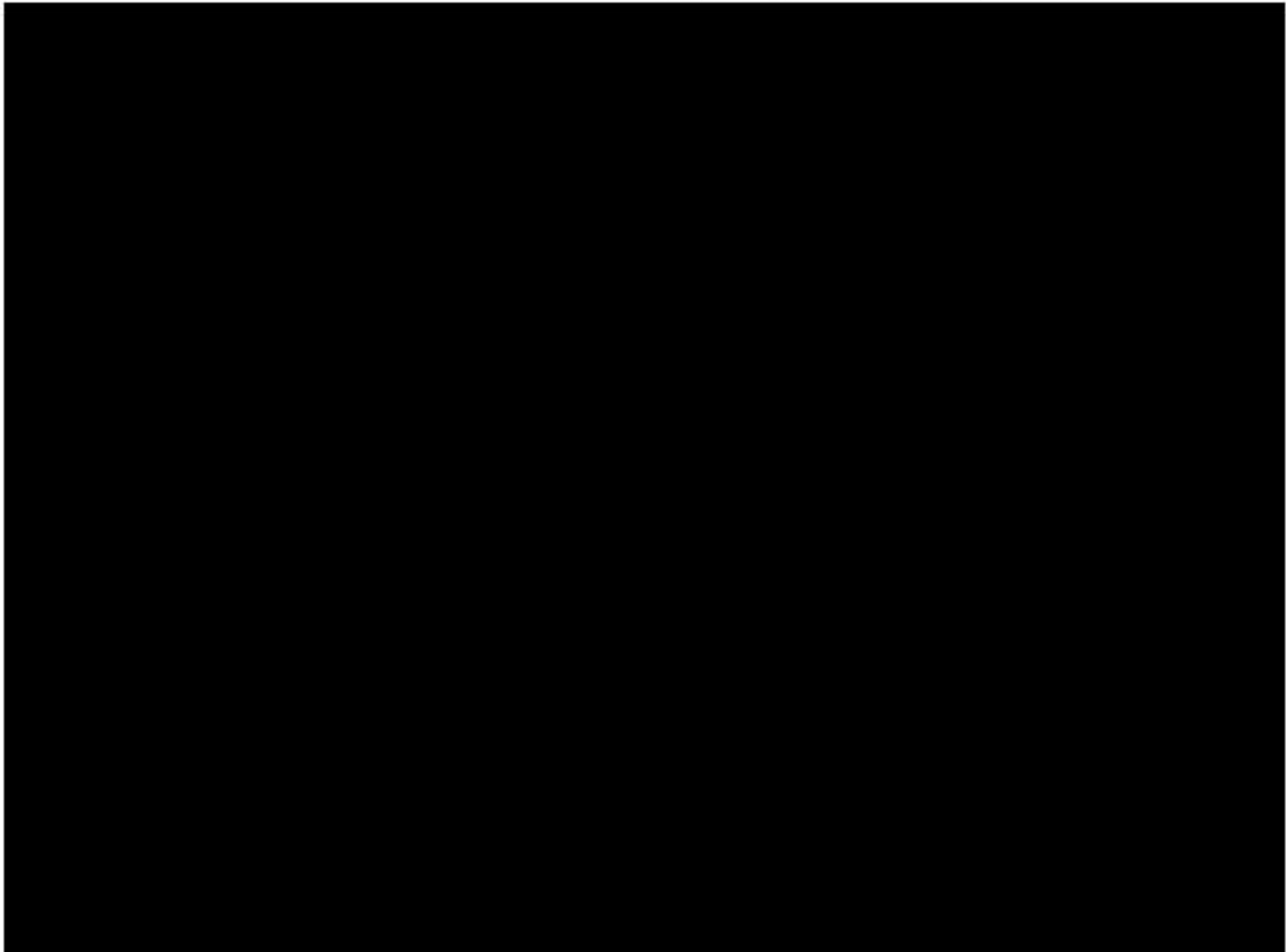
העשב הזה לא יעקרו מן השורש, הוא מוכרח להציץ ולחיות שוב. אמנם לעת עתה אנחנו יכולים לתת צ'אנסים לממשלת ירדן. ישנה מגמה כזאת אצלם, אולם לפי הערכתי האמצעים אינם די רדיקליים. אין זו עקירת הנגע משורשו, אלא מין הסדר האומר ש"אל פתח" יקפיד על כך שיהרוג יהודים בתוך ישראל בלבד, אבל אין זו שלילת הנגע מעיקרו. כרגע ירדן נוקטת באמצעים להצרת צעדיו של "אל פתח" ופעילותו מתוך ירדן.

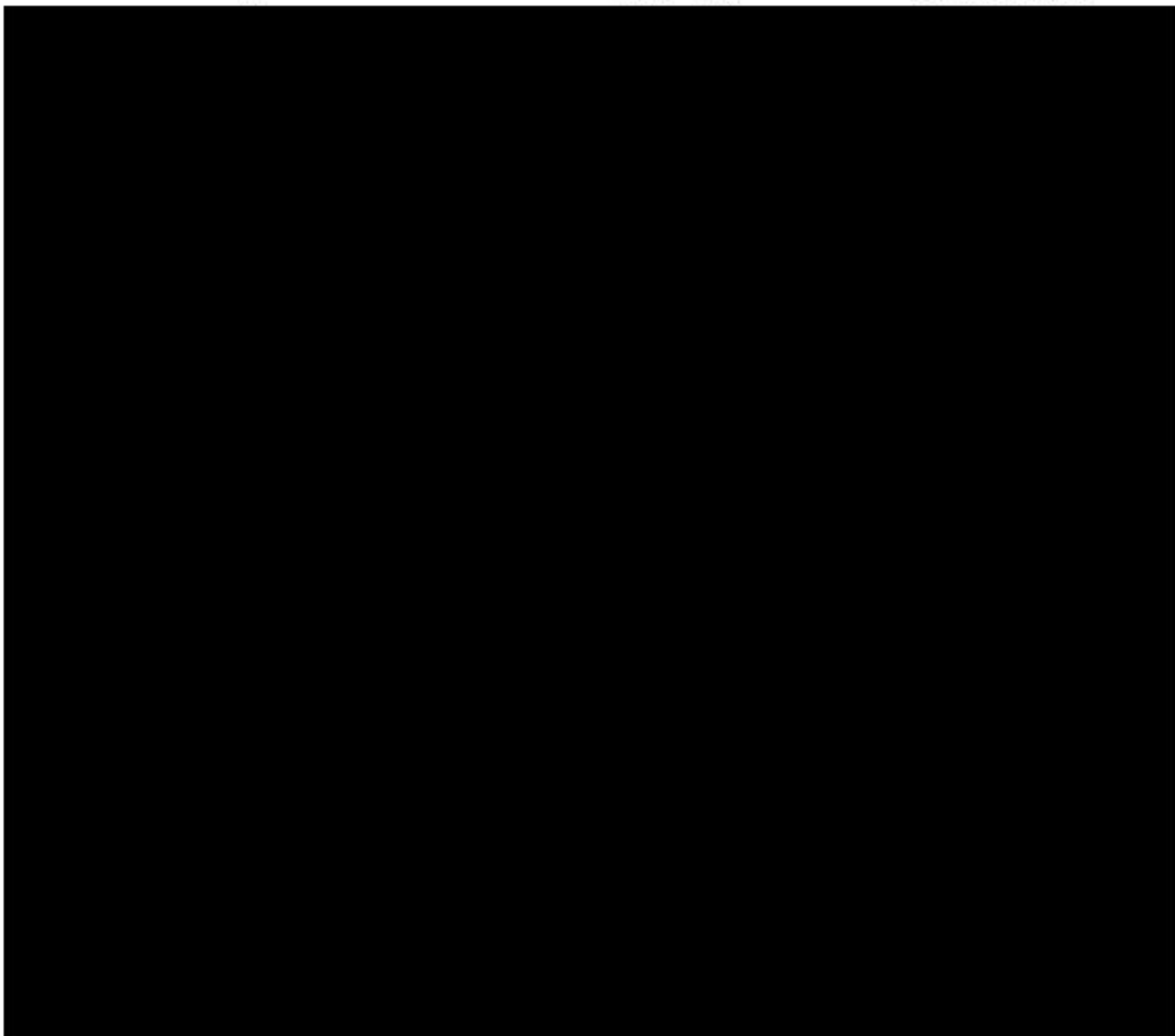
[REDACTED]

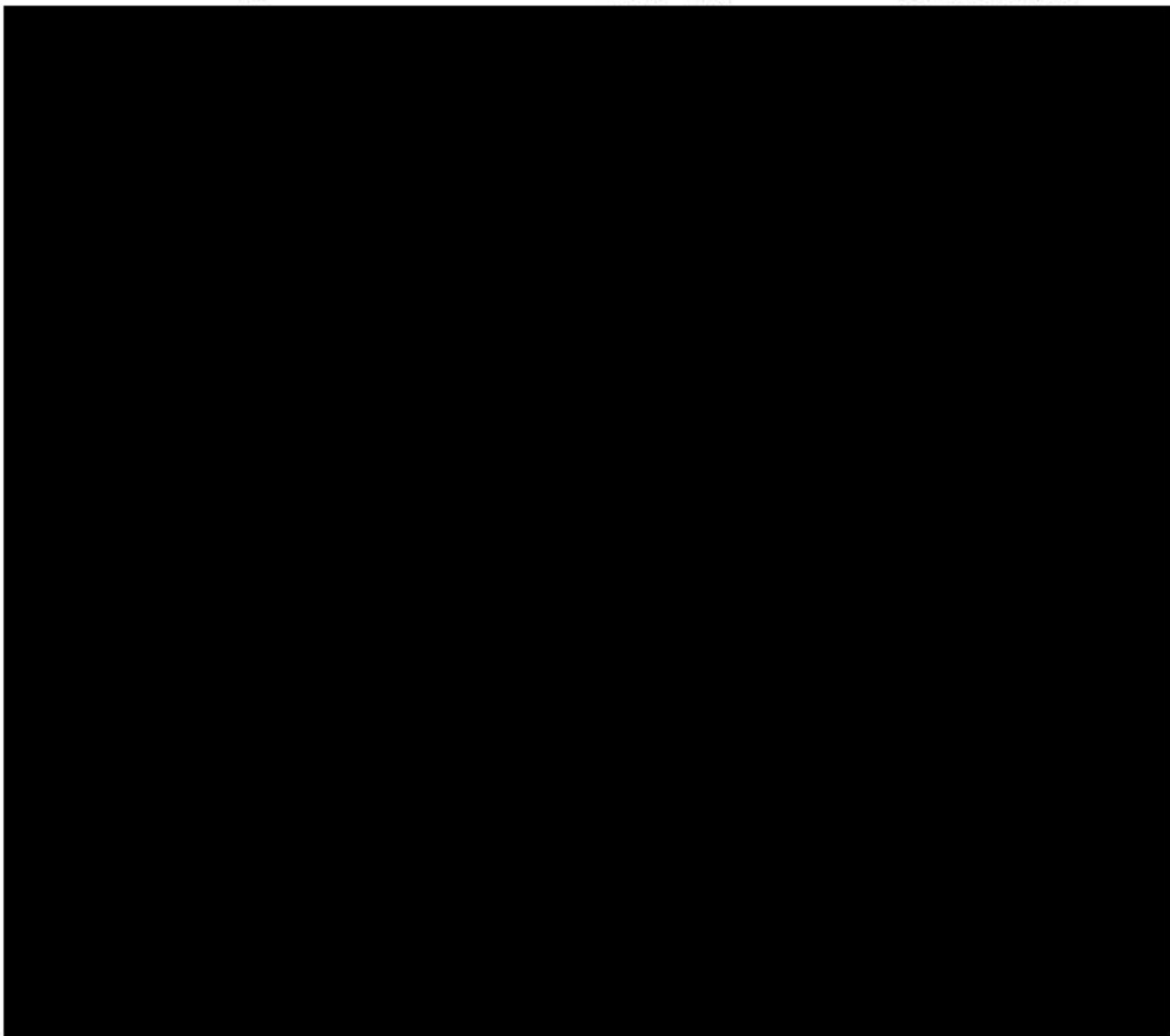
[REDACTED]

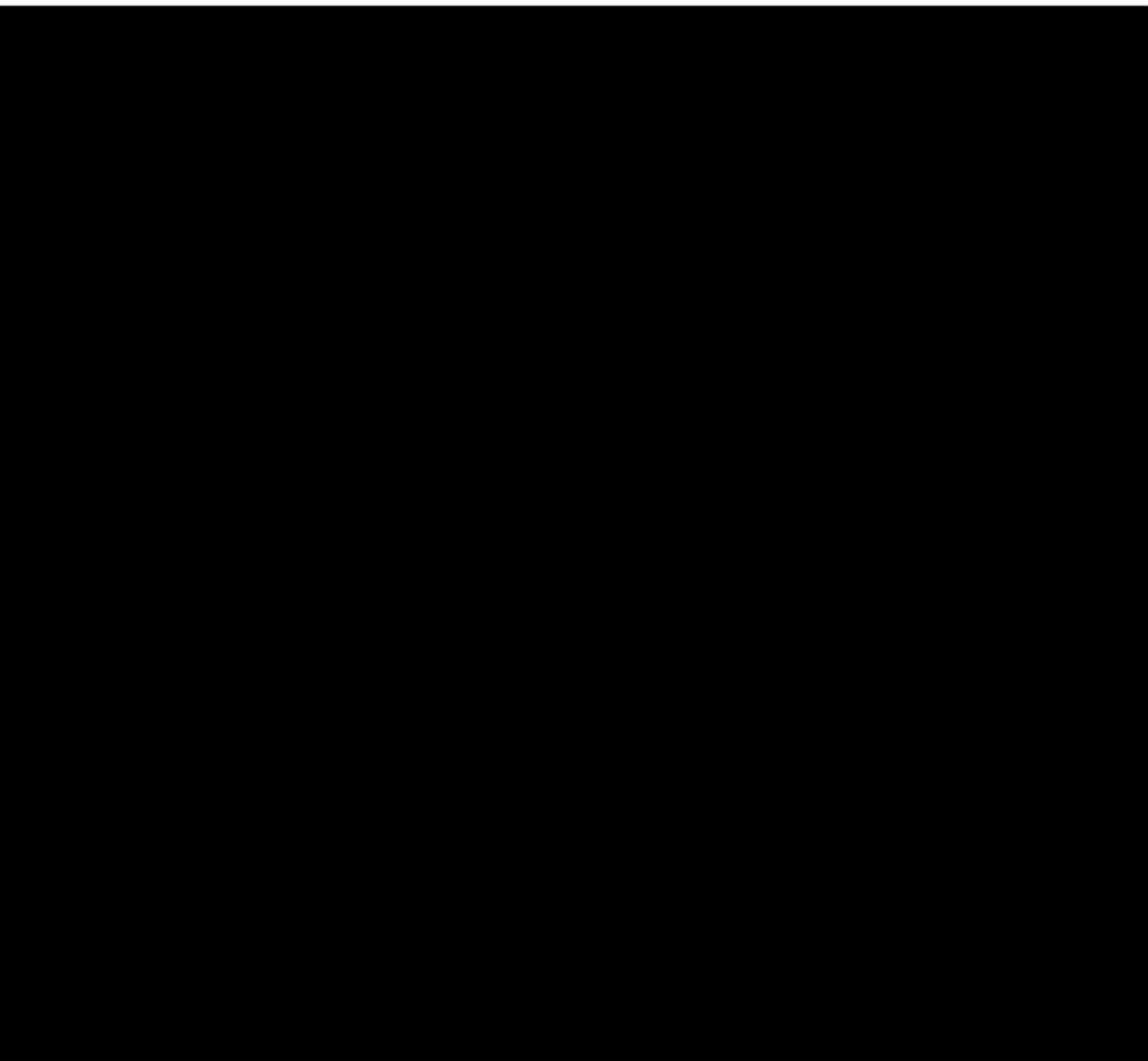

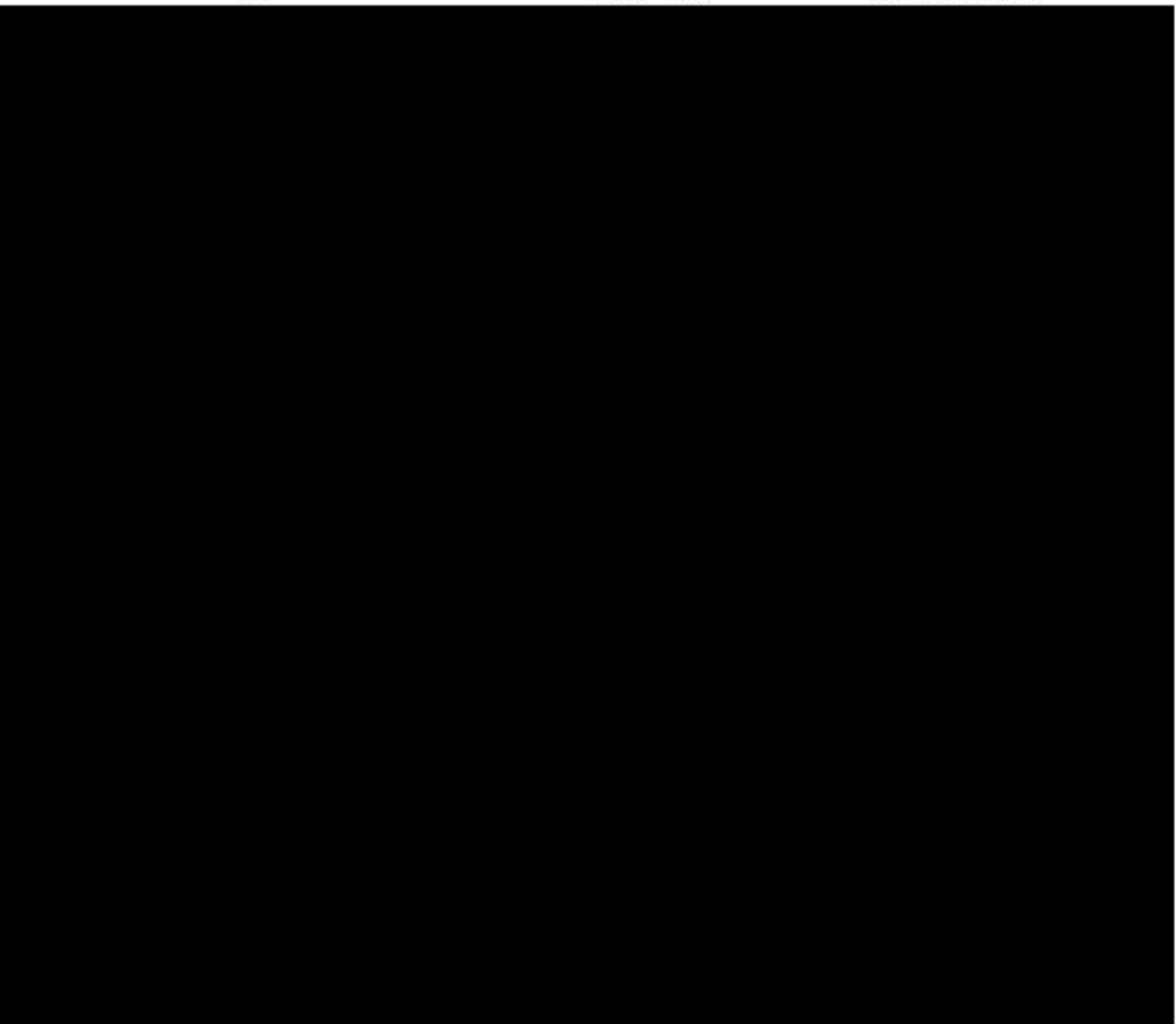

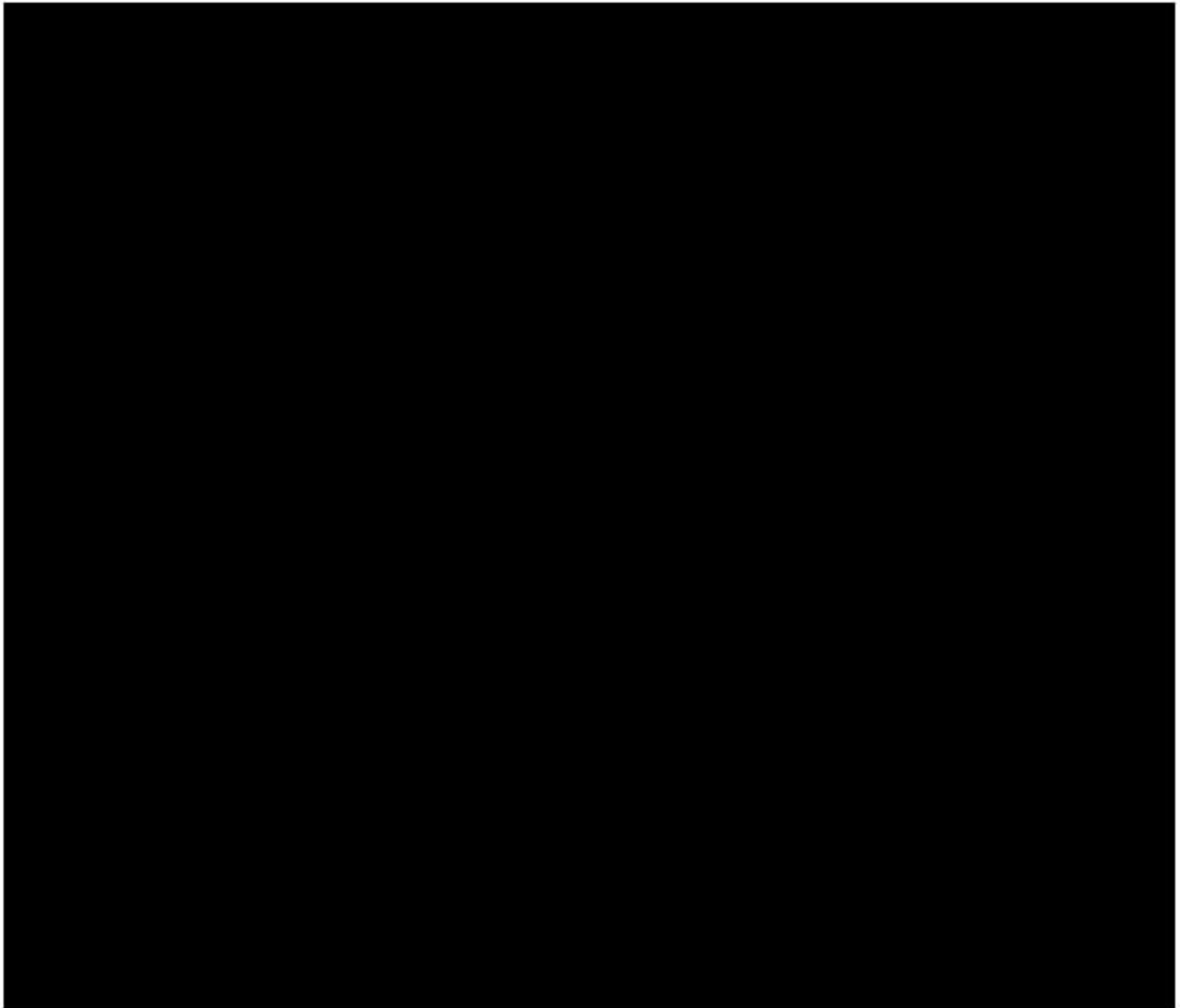

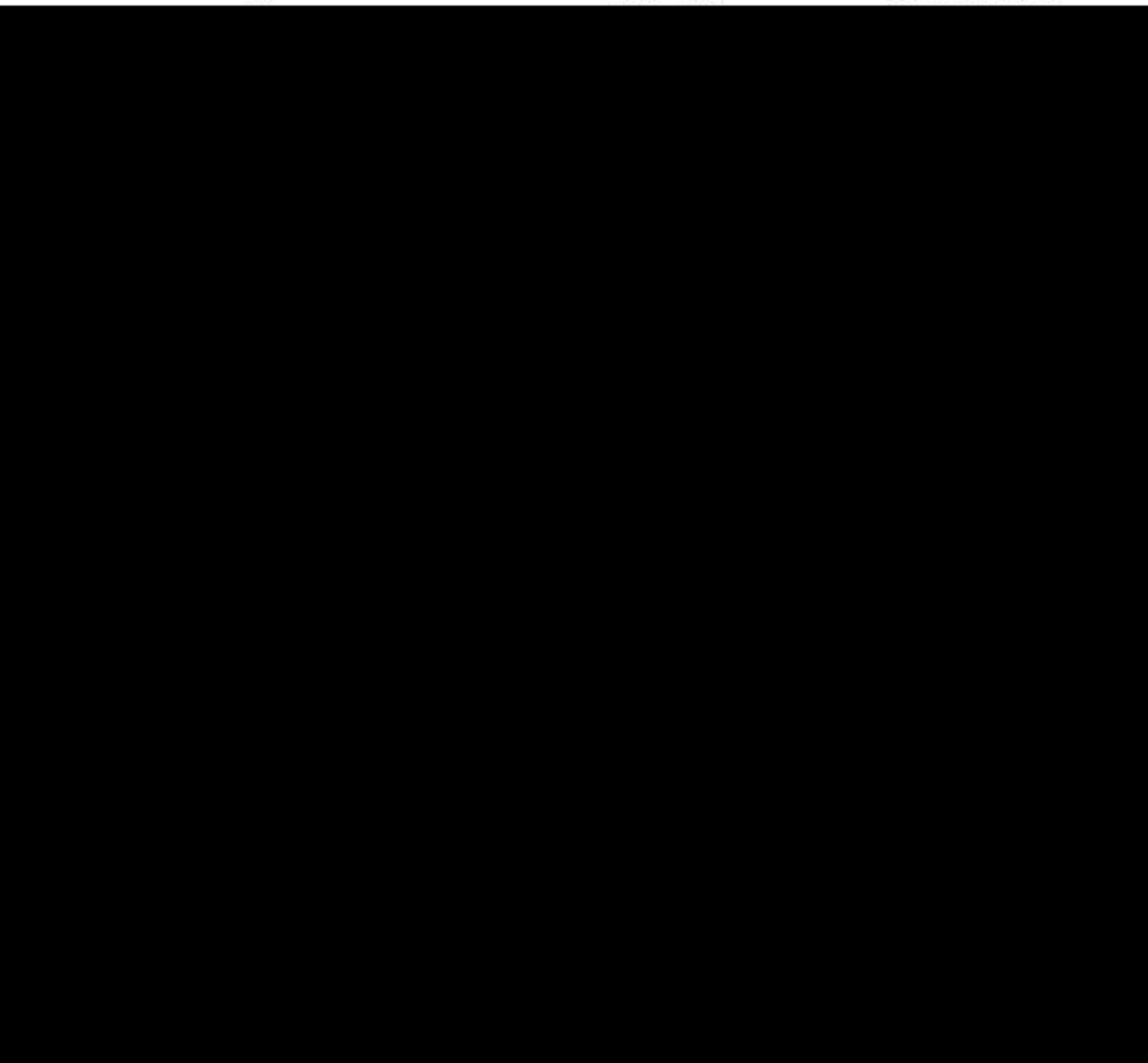

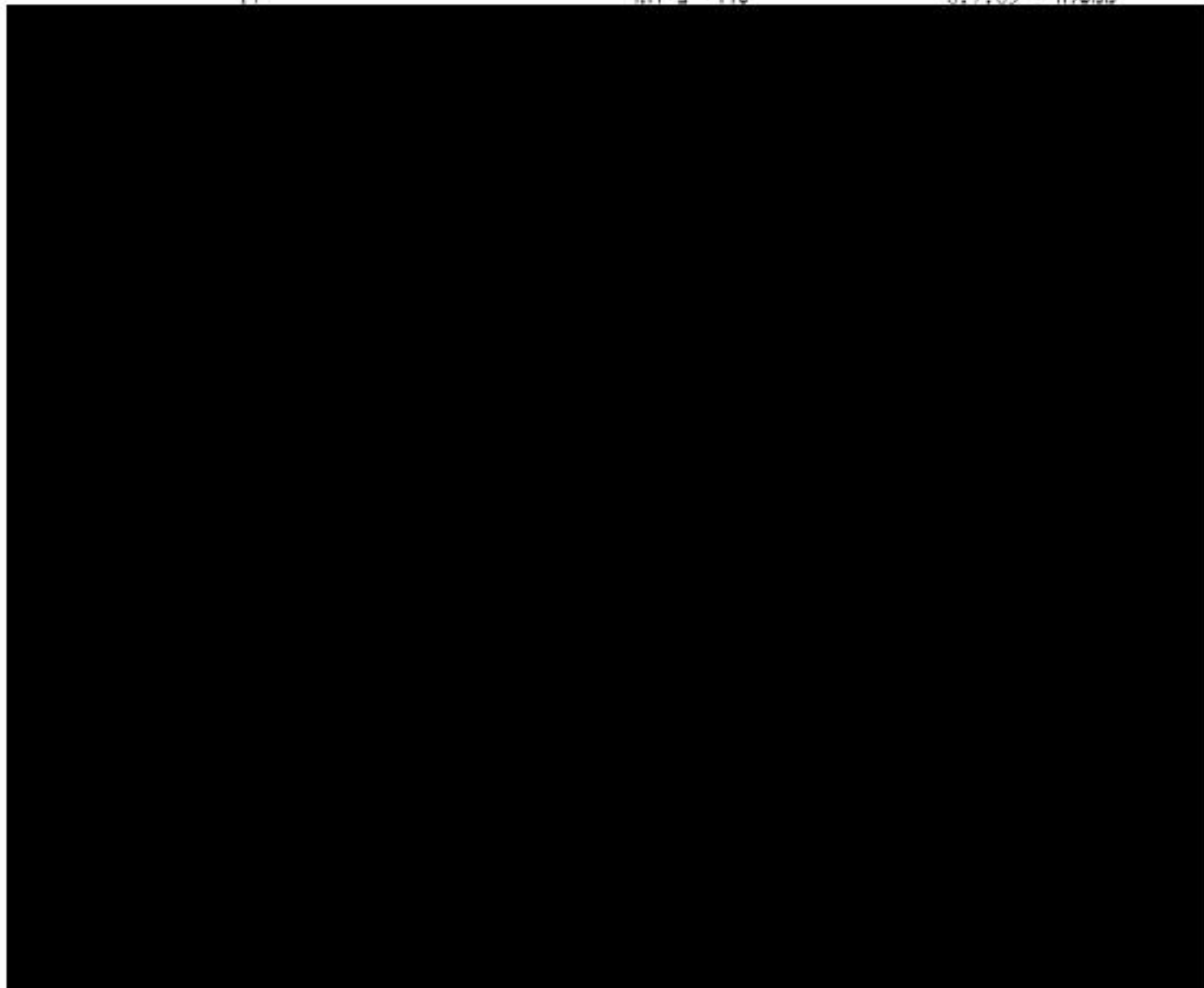

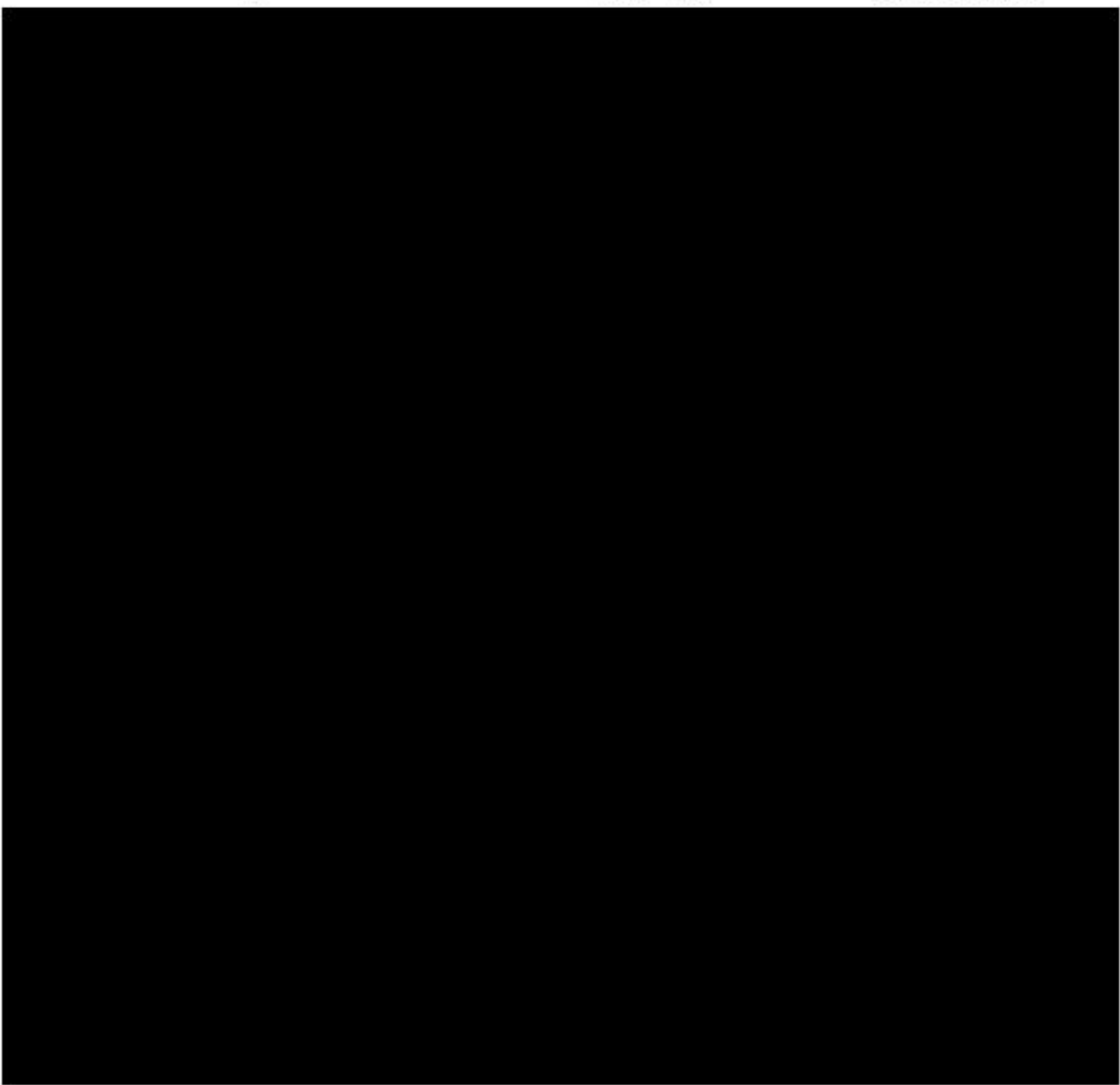

801. פסק הדין של בית המפט העליון בשבתו כבית דין גבוה לצדק בדבר חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת התש"ל (מימון, הגבלת הוצאות וביקורת), התשכ"ט-1969

השד י. גלילי:

אני רואה לנכון לפנות בשאלה אל ראש הממשלה ואל שר המשפטים, אולי לממשלה כולה: האם לא נכון יהיה לנקוט יוזמה מטעם הממשלה לרגל ההחלטה של בית המשפט העליון בשבתו כבית דין גבוה לצדק בדבר חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות, להוציא צו על תנאי נגד שר האוצר, מדוע לא יימנע מכל הוצאה על-פי סעיף 6 של חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות. נראה לי שהנושא הזה איננו שגרתי ושיש משמעות ציבורית לכך. הייתי מבקש הדרכה משר המשפטים, האם לא נכון שהממשלה תנקוט יוזמה בעניין זה.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

אני תומך בהצעה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אל תתמוך עדיין בשום דבר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אין זה צו על תנאי, כי אם זה צו החלטי של בית המשפט העליון. בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק קבע שחוק מימון הבחירות סעיף 6 שבו, המחייב את שר האוצר לשלם כספים מקופת המדינה ליושב-ראש הכנסת, כדי לממן את פעולת הסיעות שבכנסת לקראת הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות - לפי דעתו של בית המשפט אין הסעיף הזה צריך להתבצע אלא באחד משני התנאים: או שהכנסת תחוקק חוק שיתקבל בכל השלבים ברוב של 61 חברי הכנסת, וש-61 חברי הכנסת ישתתפו בהצבעה בפועל על החוק, שהוא יאשר מחדש את סעיף 6 של חוק מימון הבחירות, כלומר הסעיף המטיל על שר האוצר את תשלום הכספים. זה תנאי אחד. או תנאי אחר: שהכנסת תתקן את החוק באופן שסיעות שאינן משתתפות בכנסת השישית ושחשגנה רשימות, תקבלנה גם הן הקצבות, בתנאי שהן תצלחנה בבחירות לקבל לפחות מנדט אחד, או אחוז אחד, ובתנאי שני שהן תקבלנה על עצמן את כל המצוות בקשר להנהלת חשבונות והישמעות להוראות מבקר המדינה כפי שנקבע בחוק.

במלים אחרות: המצב הוא כזה ששר האוצר איננו יכול לשלם כסף למטרה הנ"ל. ואם פסק הדין הזה יישאר בלי כל פעולה מצד הכנסת, החוק של מימון הבחירות יהיה חוק בר תוקף חוץ מסעיף אחד, שהוא הסעיף העיקרי למעשה, סעיף המימון. האיסור יחול רק על המימון, אבל זוהי נשמת החוק - אלא אם הכנסת תאשר אותו ברוב מיוחס או שתתקן את החוק כך שההנאה תהיה לא רק לסיעות

הקיימות, אלא גם לסיעות המצליחות שתקומנה מחדש ובתוצאות הבחירות הן תצלחנה להשיג אחוז אחד לפחות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

היות וקראתי את זה, נדמה לי שבכל זאת יש בנוגע להצעה השניה, היינו לתת הקצבות גם לסיעות חדשות, יש בכל זאת איזה הכדל על-פי החוק. או שאני טועה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בו בזמן שביחס לסיעות הקיימות צריך לתת להן מקדמה בגבול של 70% של ההקצבה, והיא תינתן להן לפני הבחירות, הרי ביחס לסיעות החדשות, שאינן יכול לדעת אם אין הן רשימות קיוניות ואינן יכול לדעת אם תהיה להן הצלחה או לא תהיה להן הצלחה, הן לא תקבלנה מקדמה אלא יקבלו את כל הסכום לאחר הבחירות אם יצליחו להכניס לפחות ציר אחד לכנסת.

פסק הדין הזה מעורר שתי שאלות: שאלה ישירה ושאלה צדדית, שהיא לא כל כך צדדית, אבל היא נלווית.

השאלה הישירה היא: האם צריכה הממשלה לנקוט יוזמה. לדעתי היא צריכה לנקוט יוזמה. פתוחות בפניה שתי הדרכים האלה, ואני מציע לקבל את הדרך השניה, כלומר תיקון החוק על-ידי הקניית זכויות גם לסיעות שעדיין לא באו לעולם. זה לפי הצעת בית המשפט העליון.

דבר צדדי, והוא לא כל כך צדדי: כל פסק הדין הזה מבוסס על הטענה שבית המשפט קיבל אותה, שיש בזה משום חוסר שוויון, לא ביחס לזכות לבחור כי אם ביחס לזכות להיבחר. בית המשפט עצמו מרמז - ויותר מאשר מרמז - שבמידה מסוימת של חוסר שוויון, בית המשפט חושב שיש לחשלים. פה זה הגיע

לדרגה די גבוהה. אנחנו נמצאים זמן קצר לפני הבחירות, ואנחנו נמצאים זמן קצר עוד יותר לפני פיוזר הכנסת או לפני תום המושב הזה של הכנסת. ישנם הרבה חוקי בחירות, שצד פסק הדין הזה איש לא העלה על דעתו שהם ייבחנו על-ידי בית המשפט העליון. ישנה סכנה שאם פה ושם יתחילו לערער על סעיף זה או אחר בחוקי הבחירות - וישנה רשימה די גדולה של חוקים כאלה - הרי זה יכול לשבש בכלל את הבחירות.

מה שנוגע לחוק המימון, אני מציע מה שהצעת, לתקן אותו לטובת הסיעות שלא באו עדיין לעולם, וזה בתנאים שחבצ בית המשפט העליון. ואני מציע שבעניין זה תהיה יוזמת חקיקה של הממשלה. שנית: אני מציע שנקבל חוק ושהממשלה תדאג לזה שיצביעו בעד החוק הזה 61 חברי כנסת לפחות, שיאפשר את כל החוקים הנוגעים לבחירות שנתקבלו אחרי קבלת חוק היסוד "הכנסת", שנתקבלו בשנים אלה ואלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מחוץ לסעיף זה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

כמובן מחוץ לסעיף הזה. וכל זה כדי למנוע שיבוש ענייני הבחירות. ישנם כל מיני דברים. אתן רק דוגמה אחת. קיבלנו חוק האומר שימאים יכולים להצביע בחוץ לארץ. זה איננו חל על עובדי שגרירויות, וזה ודאי שאיננו חל על אנשים הנמצאים בחוץ לארץ, אם לריפוי, אם ללימוד ואם לטיול. וגם פה יכולים לבוא לבית המשפט, ואיני יודע מתי יבואו לבית המשפט. יכול להיות שיבואו לבית המשפט חודש ימים לפני הבחירות, אולי יבואו לבית המשפט שבועיים לפני הבחירות. ואז אנחנו נימצא במצב שהבחירות לא תוכלנה להתקיים. אני נותן זאת רק בתור דוגמה. מוטב שיהיה לנו חוק, שחוקי הבחירות (אולי אפשר לפרט אותם בתוספת) אלה ואלה מאשררים אותם, ושיקבלו את זה ברוב של 61 קולות ואז נדע שני דברים: שעניין המימון יהיה בסדר לפי התיקון שהציע בית המשפט העליון ולא יהיו

יותר שיבושים של ריצה לקבלת צו על תנאי, עד שמחברר אם כן או לא לא, ואז נהיה פטורים מהדבר הזה.

אני מציע שהממשלה תקבל את שני הדברים האלה. ואם אפשר, יש לקבל זאת עוד מחר, ואחרי כן נכין במשרד המשפטים הצעת חוק כדי שהממשלה תוכל לאשר את זה מיד ולהניח על שולחן הכנסת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זהו דבר די רציני. אני אישית בעד הצעתו של שר המשפטים, אבל אין אני חושבת שהממשלה צריכה היום להחליט. אין אני אומרת שאין היא יכולה להחליט, אבל אין היא צריכה היום להחליט. סוף סוף לכל אחד מאתנו ישנה סיעה ובטבע הדבר שבעניין כזה יכולים חברים לחשוב שהם צריכים ללכת לסיעתם ולהתייעץ אתה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אולי תישמע גם דעה אחרת. אני למשל מתנגד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

חברים שאינם רוצים לכנס את סיעתם לעניין זה, אין חובה כזו מוטלת עליהם. אבל אין לי כל ספק שישנם פה חברים שיראו את עצמם מחויבים להתייעץ עם חבריהם בסיעה. שמענו מה שמענו, ומי שרוצה להתייעץ עם סיעתו, יעשה זאת הלילה. סוף סוף חברי הכנסת צריכים להצביע. איני יודעת אין רואים זאת חברי סיעות אחרות, אבל אני מכירה סיעה אחת שחבריה אינם מאושרים כאשר שרים באים אליהם ואומרים: אנחנו כבר החלטנו, עכשיו תצביעו בכנסת.

שר השיכון מ. בנטוב:

אפשר לשאול שאלה את שר המשפטים?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אפשר לשאול שאלות אחרי שאגמור.

שר הבטחון מ. דיין:

אבל אז יהיה הדבר ברור ולא יצטרך לשאול.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי שחושב שהוא צריך להתייעץ עם סיעתו, יעשה זאת הערב. אבקש משר המשפטים שיכין את כל מה שנחוץ כדי שנוכל מחר למסור את זה לכנסת ושהכנסת תוכל לפני צאתה לפגרה לעשות כל מה שנחוץ.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

הצעה לסדר. אני מציע כי במידה שישנן הצעות שונות מזו שהציע שר המשפטים, שהן תשמענה פה ללא הנמקה, כדי שבזמן שהסיעות תיועצנה, תדענה מהן ההצעות שהועלו פה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מציעים לממשלה להניח את החוק על שולחן הכנסת למען קבלתו. עד כמה שאני זוכר, באה ההצעה מחברי הכנסת, לא מחברי הממשלה. שאלתי היא: משום מה צריכה הממשלה עכשיו להתערב? יתכנסו עכשיו חברי הכנסת ויכניסו את

כל התיקונים הדרושים ויניחו אותם על שולחן הכנסת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

השאלה הראשונה נשאלה כבר על-ידי שר הפנים. אני מציע לחשאיר את היוזמה לחברי הכנסת. אני מציע לא להיכנס ליתר חוקי הבחירות. יש לקחת עלינו את הריזיקו. יש להניח שלא יהיו כבר כג"צים עד הבחירות. גם בית הדין העליון יגיד שאיתרו.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

ההצעה שלי היא: לחשאיר את היוזמה להגיש הצעה בעניין זה לחברי הכנסת, אבל שהממשלה תביע את דעתה ותייעץ לכנסת ללכת בדרך שטר המשפטים הציע ללכת, זאת אומרת בדרך השניה. הממשלה יכולה להביע את דעתה, אבל אין היא מחוייבת להגיש את ההצעה שלה. ההצעה הוגשה על-ידי חברי כנסת ממספר סיעות.

השר מ. בגין:

אם החברים יתייעצו בסיעותיהם - זה הרעיון שעלה בדעת ראש הממשלה נכון הוא - צריך גם להביא בפני החברים בכנסת את הבעיה, האם עדיפה יוזמת החקיקה של הממשלה, או עדיפה יוזמת החקיקה של חברי הכנסת. יש לכך משמעות. לי יש דעה בעניין זה. אבל בגלל קוצר הויכוח אני רוצה בשלב זה להביע אותה.

אני מבקש שעל דבריו של שר המשפטים יוטל במידת האפשר איפול ושהדברים לא יגיעו לפרסום. וזה בגלל סיבה אחת, והיא בעיני המכרעת. זוהי הצעתו, ויש לה משמעות מיוחדת דווקא כאשר שר המשפטים מעלה אותה, שבכל השלבים, כך או אחרת, של החקיקה, תבוא היוזמה ממי שתבוא, ידאגו לכך שלפחות 61

חברי הכנסת יצביעו בעד הצעת החוק.

מדוע נראה לי הדבר שצריך להשתדל למנוע את פרסום הדבר? זוהי שאלה קונסטיטוציונית רצינית מאוד. אם זה מפורסם מפי מומחה כשר המשפטים, מכללא יש פה הודעה, שמה שקרה בחוק מימון הכנסת חל שינוי באותו סעיף 4 של חוק יסוד הכנסת, ומשום שחל בו שינוי, צריך היה מלכתחילה לדאוג לכך שרוב חברי הכנסת יצביעו בעד זה. מותר לי לומר שזוהי הגדרה לא נכונה, אבל כל אחד בן תורין ורשאי להביע בעניין זה את דעתו.

צריך לכבד את פסק הדין המהותי של בית המשפט העליון בשבתו כבית דין גבוה לצדק. אסמוך את ידי על אותו תיקון מהותי ביחס לרשימות שאינן מיוצגות בכנסת. אבל השאלה אם באותו חוק מימון הכנסת חל באמת שינוי באותו סעיף הדורש הצבעה של רוב חברי הכנסת. זוהי שאלה שודאי מוקדם או מאוחר הכנסת חשיב עליה, אפילו בעקיפין, בחיוב. זוהי פלוגתה קונסטיטוציונית רצינית. אפילו אם נחליט על כך, היה כדאי לדעתי להשאיר את השאלה פתוחה. לא צריך להשתמע מן הפרוצדורה שאנחנו מקבלים את הדעה שעל-ידי החוק כפי שנתקבל פגענו בחוק. אבל צריך לדאוג לכך שזה לא יתקבל מהודאתו של שר המשפטים.

אני מציע להעביר את כל הסוגיות, לרבות שאלת יוזמת החקיקה, להתייעצות בין הסייעות.

אם הממשלה תחליט שהיא תגיש את החוק, כדאי שהפעם תהיה ועדה ממשלתית להכנת הצעת החוק, או הצעות החוקים. לו ההרכב של ועדת השרים לענייני חקיקה היה משקף לחלוטין את ההרכב הבינסיעתי, היה טוב. אחרת צריך לצרף אליה עוד את מישור.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

היא משקפת את כל הסיעות.

חשר מ. בגין :

יש להעביר את העניין במהירות האפשרית לוועדת חשרים לענייני חקיקה, אם יוסכם שהממשלה צריכה לנקוט יוזמה.

שר התחבורה מ. כרמל :

אני רוצה לשאול את שר המשפטים, שאני מסכים להצעתו לגבי גוף העניין העומד על הפרק, האם אין בהחלטת בית הדין הגבוה לצדק משום משמעות כוללת יותר החורגת מעבר לבעיה מסוימת זו, היינו משמעות קונסטיטוציונית עקרונית הטעונה בדיקה? דומני שזוהי הפעם הראשונה בתולדות המדינה, שבית דין גבוה לצדק מוציא צו נגד הכנסת, שהיא קיבלה חוק מסויים או החלטה מסוימת, ובית הדין מוציא צו נגד האוצר שלא יישמע ולא יעשה כפי שחוק הכנסת הורה לו לעשות. דומני שיש פה איזו בעיה הטעונה בדיקה. האם שר המשפטים, גם בתפקידו כשר המשפטים וגם בתפקידו כמקשר בין הממשלה ובין הכנסת איננו חושב שהסוגיה הזאת טעונה בדיקה?

ראש הממשלה ג. מאיר :

זוהי סוגיה שמישהו חושב אותה לחמורה יותר ומישהו לקלה יותר, אבל היא ראויה לדיון, למחשבה ולחילופי דעות. אני רוצה שנעשה זאת היום.

שר התחבורה מ. כרמל :

אבל אני מציע שזה ייבדק, שזה יבוא לידי ביטוי

לפנינו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

שד המטפטים שמע את הדברים.

השר י. ספיר:

האם יש איזה תקדים לכך שהכנסת קיבלה חוק או
אשררה חוקים שהיא קיבלה כחוק ועכשיו, מחשש של איזה דבר שהוא, היא הולכת לקבל
איזה אשרור מראש? האם קרה כדבר הזה?

שד המטפטים י.ש. שפירא:

מדוע אני מציע שהממשלה תציע זאת ולא להשאיר זאת
לכנסת? אין בזה שום פרינציפ. יש בזה עניין גם של נוחיות וגם של תמיכה. בסופו
של דבר הגישו את זה כל חברי הכנסת המשתתפים בקואליציה. ברור לגמרי שפסק הדין
אמר שבעניין אחד הם סטו ושגו. אני חושב שהם ראויים לקבל את תמיכתה של הממשלה
בתיקון הדבר. פשוט, יש עוד עשרה ימים עד לתום מושבה של הכנסת. אם יעשו זאת
חברי הכנסת זאת אומרת שתידרשנה שלוש קריאות בכנסת, פעמיים דיונים בועדת חוקה,
חוק ומשפט. זה יכול להגיע לכך שהדבר לא ייעשה ולא יבוצע. בו בזמן שאם הממשלה
תניח זאת מחר על שולחן הכנסת, חסכנו את הקריאה הטרומית ואת הדיון הטרומי בועדה
חוקה, חוק ומשפט. הנסיון הראה שועדת חוקה, חוק ומשפט עמוסה למעלה מעל הראש
מכדי לסיים הרבה דברים. זה יכול לשבש את עבודת הכנסת, או שצריך יהיה לקרוא
למושב מיוחד של הכנסת, דבר שהוא בלתי רצוי. דבר כזה מוטב לעשותו מחר. זהו
הנימוק היחיד שיש לי בעניין זה.

אין תקדים לאשדור חוקים, כמו שאין תקדים שבית המשפט העליון יצווה על שר שלא למלא אחרי הוראה מפורשת בחוק של הכנסת. זה מבוסס על הוראה.

השר י. ספיר:

מה עם השבועה של חבר הממשלה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

השבועה היא שבועה, אבל אם יש צו של בית המשפט ואין מקיימים את הצו הזה, זהו בזיון של בית המשפט; כפוף לחסינות, מי שאינו מקיים צו של בית המשפט, פותח עצמו לסכנה רצינית ביותר.

בית המשפט קיבל פה השקפה, שבמידה שזה פוגע בסעיף 6 של חוק יסוד הכנסת - לפי דעתם זה פוגע בסעיף 6 - אפשר לשנות זאת רק ברוב של 61 קולות. איני בא לומר אם אני מסכים או אינני מסכים להשקפה זו. גם אינו מועיל אם איני מסכים. בית המשפט העליון קבע זאת לפי השקפתו. אני יכול להרגיע את השר כרמל, שעל נושא זה ייכתבו לא רק מאמרים, אלא ייכתבו ספרים. זה פסק דין קונסטיטוציוני HIGHLIGHT אם הוא צודק או אינו צודק, ייכתבו עליו ספרים. לכן יכולה להיות גם טענה שאיזה חוק בחוקי הבחירות השונים היה צריך גם כן להתקבל ברוב של 61 קולות. בדרך כלל אין מקדימים בעניינים אלה רפואה למכה, מחכים שתהיה מכה ואז מחפשים את הרפואה. אבל כיוון שאנו עומדים שלושה וחצי חודשים לפני הבחירות והכנסת תהיה בפגרה, יכולה להיות סכנה שעל-ידי זה נסכן את עצם קיום הבחירות. אני מציע את זה לשם זהירות, שנאמר כי החוקים המפורטים ברשימה הרצופה בתוספת - ושם יהיו כל חוקי הבחירות שנתקבלו מתאריך מסויים - יאושדו; ואם בעד זה יצביעו 61 חברי הכנסת, וכך ייכתב בפרוטוקול של הכנסת, אנחנו בטוחים שהבחירות תתקיימנה במועדן. ישנם אנשים, וגם הם אינם בטלנים, ולהם דעה אחרת. איני מקבל את דעתם שבמצב עניינים זה מוטב היה לדחות את הבחירות

לכנסת. אינני מקבל את הדעה הזאת. אבל שתהיינה לנו בחירות עם ריצות הלך ושוב לבית המשפט, ואם בית המשפט מחליט משהו - צריך לכנס את הכנסת כדי לעשות אשור, פשוט לא נעמוד בזאת. לכן אני מציע את הצעתי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם אנחנו יכולים לקיים מחר ישיבה רק לעניין

זה?

שר הבטחון מ. דיין:

אני בעד זה שנקיים ישיבה, אבל אני לא אהיה.

אולם מה שיחליטו, יחליטו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אולי נייפה את כוחה של הועדה להחליט בשם

הממשלה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא הייתי רוצה בזאת.

אני תומך בהצעתו של השר בגין, שכיחס לשתי הצעות

החוק האלה נקיים מחר ישיבת ועדת השרים לענייני חקיקה. אבל דרושה לנו סמכות. אם הממשלה מחליטה שאנחנו יכולים לקיים מחר ישיבה - נחא.

מ ח ל י ט י ם, לקיים ישיבה נוספת של הממשלה
ביום ב', כ"א בחמוז התשכ"ט (7.7.69) כדי לדון ולהחליט בנדון.

802. אשרור פרוטוקול להארכת תוקף ההסכם הבינלאומי בדבר שמן זית

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מבקש לאשרר פרוטוקול להארכה נוספת של הסכם
בינלאומי בדבר שמן זית.

אני מבקש לשחרר אותי מהצורך להסביר מה זה.

מ ח ל י ט י ם:

א. לאשרר את הפרוטוקול להארכה נוספת של ההסכם
הבינלאומי בדבר שמן זית, 1963, כפי שאומץ בוועידה ביום י"ז באדר התשכ"ט
(7.3.69).

ב. לייפות את כוחו של שר החוץ לבצע החלטה זו.

803. מינוי לשירות החוץ

שר המטרה א. ששון:

ועדת המינויים החליטה בחיוב להמליץ בפני הממשלה על מינויו של מר שאול בר-חיים לתפקיד שגריר ישראל בניקוסיה (קפריסין).

מ ח ל י ט י ס: לאשר את מינויו של מר שאול בר-חיים לתפקיד שגריר ישראל בניקוסיה (קפריסין).

804. הצעת חוק יחסי מימון בין בני הזוג

שר המשפטים י.ש. שפירא:

עוד בכנסת הקודמת הוקמה ועדת בראשותו של חשופט זוסמן שצריכה היתה ללמוד את הנושא של יחסי מימון בין בני זוג במשפחה, בין איש ואשתו, ולהציע הצעות ולקבוע פרינציפ איזה דין צריך לחול על קשרי מימון שיש ביניהם וביחס לאותם הממונות הנוצרים או מצטברים במשך תקופת הנישואין.

הועדה ישבה וישבה והגישה דין וחשבון. על יסוד הדין וחשבון הזה עיבד משרד המשפטים הצעת חוק המונחת לפניכם, הקובעת בעצם פרינציפ אחד שבה במידה שאין הסכם נישואין המסדיר את יחסי המימון בין בני הזוג, הם שניהם - הבעל והאשה, שותפים לכל הנכסים שהצטברו תוך כדי הנישואין. הדבר הזה חל בדרך כלל לגבי העתיד ולא לגבי העבר. יש פה מספר הוראות הקובעות את אופן עשיית ההסכם. זה ישנו בסעיפים א'-ד'. סעיף ה', שהוא הקרדינלי, אומר: "כל עוד לא עשו בני הזוג הסכם נישואין, ובמידה שהסכם נישואין שעשו אינו קובע אחרת, יראו אותם כמסכימים להסדר איזון משאבים לפי הפרק הבא, ויראו הסדר זה כהסכם הנישואין שנתמלאו בו הוראות פסקה (ב)". בה ישנן הוראות כיצד צריך לכתוב הסכם זה.

בפרק השני נקבע שבהעדר הסכם כזה הנכסים הם משותפים. סעיף י"ח אומר: (1) חוק זה אינו בא לגרוע מסמכות שיפוטם של בתי הדין הדתיים; (2) בעניין שחוק זה דן בו, ינהג גם בית דין דתי לפי הוראות חוק זה, זולת אם הצדדים הם בני שמונה עשרה ומעלה והסכימו לפני בית הדין, מרצונם הטוב, להתדיין לפי הדין הדתי. כלומר, כאשר בא זוג להתגורר בפני בית דין דתי ומתעוררת השאלה ביחס לנכסים המשותפים שביניהם, הרי בית הדין הדתי יצטרך לחלק ביניהם, בהעדר הסכם, את הנכסים חלק כחלק, אלא אם הם שניהם הסכימו והם שניהם כבר בגיל 18 ומעלה, שהם רוצים שזה לא ייקבע לפי הפרינציפ של החוק הזה, אלא לפי הוראות החוק הדתי.

הערך ורהפטיג מערער על כמה דברים שבתוך החוק הזה. כתוב פה בסעיף י"ד: "(1) חוב שהתחייב בו אחד מבני הזוג לסיפוק הצרכים הסבירים של משק הבית המשותף, אחראים לו שניהם יחד ולחוד". כלומר, פירוש הסעיף הזה שאם האשה הולכת לחנות וקונה מצרכים סבירים של משק הבית, הבעל והאשה ביחד או לחוד אחראים בעד האשראי שהיא קיבלה בחנות.

סעיף (2) אומר: "הוראות פסקה זו יחולו על איש ואשה הידועים בציבור כבני זוג, אף אם אינם נשואים זה לזה". לסעיף זה מתנגד ד"ר ורהפטיג.

כמו כן מסתייגים ד"ר ורהפטיג וד"ר בורג מהסעיף הקובע שגם בית דין דתי חייב לנהוג לפי הפרינציפ, שבהעדר הסכם זה, מתחלקים הנכסים ביניהם חלק כחלק, אלא אם הם אומרים לבית הדין הדתי: "אנחנו איננו מעוניינים בזה ואנחנו מסכימים שהדבר ייקבע לפי חוקי בית הדין הדתי".

שר הדתות מציע עוד שני דברים, שאם נעשה הסכם נישואין תוך תקופת הנישואין והוא אושר על-ידי בית הדין הדתי שיש לו סמכות, כלומר בית דין שהוא מוסמך לדון בענייני הנישואין שלהם - תהיה לבית הדין הדתי הסמכות הייחודית לדון בו בהתאם לדין הדתי לפיו דן בית הדין.

ועוד מציע שד הדתות: "בסעיף ב(3): לאחר המלים "או בית הדין הדתי", יבוא פסיק, ואחריו: "שלהם הסמכות בענייני נישואין וגירושין של בני הזוג".

וכן אומר שד הדתות: "בכל מקום בחוק בו מוענקת סמכות לבית המשפט, כגון בסעיפים ב(5), ג', ד', ח', ט', י', תיווסף הפיסקה: "או בית הדין הדתי שלהם הסמכות בענייני נישואין וגירושין של בני הזוג".

ופה מוסיף ד"ר ורהפטיג דבר מרחיק לכת: "יש למחוק את האמור בסעיף ה', ובמקומו להורות כי בית המשפט או בית הדין הדתי שלהם הסמכות בענייני הנישואין והגירושין של בני הזוג רשאים, באין הסכם נישואין בין בני הזוג, לבחור את שיטת הסדר איזון המשאבים או כל שיטת הסדר אחרת הנראית לבית המשפט או לבית הדין כצודקת במסיבות העניין ולטובת כל הנוגעים בדבר". זאת אומרת, במקום שאנחנו קובעים פרינציפ שבהעדר הסכם זה יהיה חלק כחלק, מציע ד"ר ורהפטיג שבהעדר הסכם יקבע בית הדין הדתי מה צריך לקרות, ואיך שזה נראה לבית הדין הדתי כן יקום.

איני מקבל אף אחת מההסתייגויות האלה ואני מבקש לדחות אותן. אני כמובן לא אנמק את ההסתייגויות של ד"ר ורהפטיג. הוא ינמק אותן. במידה שהוא ינמק אותן ויהיה לי מה לענות, אני אענה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש לי שאלה אחת, אם כי זה ודאי מובן מאליו. מטריד אותי איזה דבר. זה ודאי אינו פוגע בזכות הילדים, אם למשל בזמן גירושין מחליטים למי שייכים הילדים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה לגמרי אינו פוגע.

שר הדואר י. ישעיהו:

זה רק עניין של ממון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני יודעת שזה רק עניין של ממון.

אבל גם לילדים נוגע עניין הממון.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה אינו נוגע להם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני רוצה לשאול את שר המשפטים:

האם יש לו איזה סיכוי שהוא שהחוק הזה יתקבל על-ידי הכנסת הזאת? אם לא - מה הפוזיות הזאת שאנחנו צריכים כדי להניח על שולחן הכנסת הצעת חוק זו, בעת שאין לנו כל סיכוי שהיא תתקבל? למה לנו לפני כן להיכנס לויכוח כזה שאיננו קל? אני מציע שנשאיר זאת לממשלה הבאה שתבוא בהצעות לכנסת הבאה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה כבר מחוץ לגדר של שאלה.

שר העבודה י. אלמוגי:

זוהי שאלה מדריכה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

למה לנו עכשיו להיכנס לעניין זה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש לי שאלה בלי הצעה. אני שואל את שר המשפטים: לפי חוק נישואין וגירושין, שהבסיס שלו הוא דתי, האם אין בחוק הזה הפרדה בענייני מזונות ובענייני מזונות, שאין זה עניין של בית הדין הדתי? האם אין העקרון הזה? האם החוק הדתי הוא טוטלי, או שהעניין של מזונות מוצא ממנו?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

חוק הנישואין והגירושין מטפל רק באופן פרגמנטרי בעניינים כספיים. שם נקבע שאם יש דיון על גירושין, בית הדין הדתי מטפל גם בשאלת המזונות. ביחס למזונות תוך כדי נישואין בלי גירושין, המצב הוא כזה לפי החוק: הברירה היא בידי האשה לפנות או לבית המשפט האזרחי או לבית הדין הדתי, ולמי שהאשה פנתה, לאותו בית משפט או לאותו בית הדין ישנה הסמכות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה מזונות. אבל יחסי מימון בין הצדדים לא קבוע בכלל.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מזונות זה גם כן ממון. קיבלתי תשובה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ביחס לשאלתו של שר הפנים: לא הייתי רוצה שנעסוק בעניין זה בטענות. החוק הזה מונח על שולחן ועדת חשרים לענייני חקיקה זה מספר רב של חודשים. הדיון לא נחקים לפי בקשתו של ד"ר ורהפטיג; או שלא היה או שלא היה לו זמן, או שהיה עסוק בעניין אחר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

או שלא רצה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אחרון אחרון: לא נחקים דיון בגלל נסיעתו של ד"ר ורהפטיג לחוץ לארץ. כאשר ביקשתי פה לפני שלושה שבועות (חשר ח.מ. שפירא: לפני שבועיים) שהממשלה תייפה את כוחה של ועדת חשרים לענייני חקיקה לסיים את העניין על דעת הממשלה, התנגד לזה חשר שפירא. המתנו והמתנו. כמובן שאם הממשלה לא תקבל את החוק הזה, תחליט על זה הממשלה הבאה והכנסת הבאה. הממשלה הזאת התחייבה פעם, פעמיים ושלוש שהיא תניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת. אפילו אם החוק הזה לא יבוא לדיון, חשוב לפי דעתי, אם אי אפשר למלא את ההתחייבות במאה

אחוז, למלא את זה גם בפני הבוחרים במידה מסויימת. זהו החוק אשר הממשלה הזאת מציעה אותו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

בפני מי התחייבנו?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

התחייבנו בפני הכנסת, אדוני.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מתי?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לידיעתך, אדוני, כאשר מדובר שר המשפטים בכנסת ומציע תכנית חקיקה פעם אחת, שניה ושלישית, ולפני שהוא נואם הוא מגיש את תכנית החקיקה לראש הממשלה, הרי זוהי התחייבותה של הממשלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כל מה שהיה בתכנית הזאת עבר בכנסת?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מתחילה להבין שאתה נגד החוק, ולא אכפת לך באיזו דרך לדחות את החוק. אתה מציע לעשות זאת בדרך אחת. אבל מה שאומר שד המשפטים, הוא לגיטימי.

שד המשפטים י.ש. שפירא:

אני חושב שאם שד משד המשלה אומר זאת בכנסת, וזה על דעתו של ראש המשלה, נדמה לי שזה מחייב וזה אינו יכול להיות פלסטר. ואם שואל אותי שד הפנים "האם כל התכנית נחקימה?" הריני עונה: שום דבר בתכנית לא נשאר בלתי עשוי. יהיו חוקים שישארו בלתי גמורים. הסברתי זאת בכנסת. לא הספקנו לעשות, כי צריך עוד לעשות זה וזה. איני רוצה ללכת לכנסת ולהסביר מדוע את זאת לא עשינו, כי זאת תהיה הסברה פולמוסית ואיני רוצה שהמשלה תגמור את עבודתה בפולמוס, מדוע החוק הזה אינו מונח על שולחן הכנסת.

עד שהמשלה תגמור את תקופתה, עוד אציע מספר לא קטן של חוקים שהמשלה תאשר, חוקים לא קונטרוברסליים. אבל נדע שעשינו זאת. תבוא ממשלה חדשה, תאמץ אותם או לא תאמץ אותם, אבל אנחנו איננו מפסיקים את עבודת החקיקה עד היום שבו נכנסת ממשלה חדשה, או לפחות עד יום הבחירות.

ראש המשלה ג. מאיר:

שד המשפטים הגיש את הצעת החוק לוועדת השרים לענייני חקיקה ב-19 בפברואר. לכל הדעות היה מאז זמן לקבל את זה, או לא לקבל את זה.

שד הדתות ז. ורהפטיג:

ארשה לעצמי לפני כן להעיר הערה כללית.

אחרי כן להציע הצעה, ואחרי כן לעבור לסעיפים אם ההצעה שלי לא תתקבל.

הערה כללית שאני מחוייב כמעט אישית לעשות: ישנה שאלה בהלכה וגם במשפט: אונס ביום האחרון פוטר או לא פוטר? אם צריך היה משהו להגיש תוך 30 יום, ועברו 29 יום והאדם לא עשה את הפעולה, אם מתחילים בזאת ביום האחרון, האם זה מתקבל, או אינו מתקבל?

השר מ. בגין:

אם כך תנמק את ההערה הכללית, לא תגיע לערעור.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כל ארבע השנים לא עיכבתי הגשת הצעות חוקים. איני מדבר על החודשים האחרונים או על היום לפני האחרון. נדמה לי שפחות מכל שר אחר עיכבתי הגשת הצעות חוקים או את הביצוע. בחודשים האחרונים ביקשתי פעמיים לדחות, כי נסעתי לחוץ לארץ.

מהי הצעתי לפני שאני ניגש לערעור? החוק הזה הוא חשוב, כי הוא מכריע בעניינים של חיי המשפחה. והעניין הוא מאוד מסובך. אני מציע לשר המשפטים לעשות נסיון. אם רוצים להניח על שולחן הכנסת הצעת חוק כדי לצאת ידי חובה, אני רוצה גם לתת יד ולעזור בעניין זה. אבל ננסה עוד בועדה למצוא לשון משותפת על כמה עניינים, גם אם הצעתנו לא תספק את שר המשפטים לחלוטין. בינתיים אפשר יהיה להציע גם כאן הצעת חוק כזו שלא אצטרך לעעוק ככרוכיה נגדה.

אחרי כן אסביר שני סעיפים שלדעתי שר המשפטים צריך לקבל אותם. גם אם לא יקבל את כל ההצעות שלי, אני מקווה שאחרי הסבר יקבל 2-3 סעיפים לפי הצעתי. אם הצעתי לא תתקבל, אבקש את שר המשפטים לכנס את ועדת השרים לענייני חקיקה. אם להניח הצעת חוק בלי קריאה מוקדמת, הרי יש עוד בשבוע הבא זמן לכך. אולי נצליח השבוע להתפשר.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

האם אתה מציע שהועדה תאשר זאת בסמכות הממשלה,

או שתהיה כאן זכות ערעור?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אם תציע הצעה כזאת, אולי היא תתקבל.

אני חושב שיש עוד זמן לחזור לכאן. אבל יש מספר סעיפים שהם עקרוניים ושעליהם לא אוכל להתפשר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הועדה לא דנה על החוק?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא דנה. יש הרבה יותר חוקים עוד מלפני פברואר, שהועדה לא דנה עליהם. בדרך כלל רק פעם פניתי לדחות את הדיון.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

באמת, ד"ר ורהפטיג, לא רק בקשר לנסיעה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש עוד עשרים חוקים כאלה המחכים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אין עוד עשרים חוקים כאלה. יש חוקים שיכולים להמתיך. בחוק הזה אני מבקש ממך כל הזמן לקיים דיון, אתה אינך רוצה. אני מבין זאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם אתה מסכים שאם הממשלה תסמיך את ועדת השרים לקיים עוד דיון ועל דעת הממשלה למסור לכנסת או לא למסור לכנסת?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לזה אני מסכים. אבל הביטי, גברת ראש הממשלה, למחר נקבעה ישיבת ועדת השרים. כבר היתה לי בקשה לדחות, כי כמה חברים נכבדים מוכרחים לנסוע להלווית גיבורי מצדה. אם חברי הממשלה, שהם חברי ועדת השרים לענייני חקיקה, יקבלו את זה שהם ישתתפו בישיבות, נקיים השבוע ישיבה אחת או שתיים ואנחנו יכולים לגמור את העניין.

האמת ניתנת להיאמר שאת הפשרות בטעיפים עשיתי כבר קודם לכן. בהכנסת החוק התחשבתי במיעוט, אבל ישנם דברים שבעניינם איני יכול להתפשר. העקרון הוא שזה עניין חילוני ולא עניין דתי. זה מונח ביסוד כל ההסתייגויות של ד"ר ורהפטיג. לגבי עקרון זה איני יכול להתפשר. ואיני יכול להתפשר שבכלל לא נחוץ חוק, או שיהיה כתוב בחוק שבעצם יראו הרכנים מה נחוץ לעשות ואת זאת יעשו. משביל זה לא נחוץ לי החוק. אבל אם הממשלה מוכנה להחליט, למסור את זה לוועדת השרים לענייני חקיקה להחליט בסמכות הממשלה ובתנאי שכל הבירורים שעריכים להיעשות ייעשו השבוע - אני מסכים לכך.

ראש הממשלה ג. מאיר :

האם החברים מסכימים לכך?

סגן ראש הממשלה וחבר לקליטת העליה י. אלון :

בהחלט. זה הדבר הטוב ביותר.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

חברי ועדת השרים לענייני חקיקה יטריחו את עצמם

לבוא לישיבות.

שר הבטחון מ. דיין :

למה לא הצעת את זאת קודם לכן?

ראש הממשלה ג. מאיר :

מפני שזוהי בעיה מעניינת מאוד וחשובה.

מ ח ל י ט י ם: להסמיך את ועדת חשרים לענייני חקיקה לאשר, על דעת הממשלה, את הצעת חוק יחסי מימון בין בני הזוג, על-מנת להניחה על שולחן הכנסת עוד במושב זה.

805. תזכיר והצעת חוק גימלאות לנפגעי ספר (תיקון מס' 2), התשכ"ט-1969

שר העבודה י. אלמוגי:

כדי לעזור לממשלה בעבודה, אני מציע להעביר את הסעיף הזה על הצעת חוק גימלאות לנפגעי ספר לוועדת חשרים לענייני כלכלה.

החוק הקיים התאים למצבנו שלפני 1967. אז היו רק מספר נקודות ישובי ספר, עכשיו כל הארץ הפכה להיות ספר, ונפגעים אנשים בתל-אביב ובירושלים, וגם נהרג אדם ביוון. על-פי החוק הקיים איננו יכולים לתת למשפחה פיצויים, כי האיש לא היה מבוטח. מה עשינו עד עכשיו? כאשר בתל-אביב נפגע אדם, חתם שר הבטחון על תקנה, שרחובות אלה ואלה הם ספר לצורך החוק הזה. וכך למשל אם יהודי נפגע בשכם, הפכה שכם בנקודה מסוימת להיות ספר, כדי לאפשר ליהודים הנפגעים לקבל פיצויים. זוהי סוגיה אחת.

הסוגיה השניה חמורה לא פחות ממנה. על-פי החוק הקיים היה הסדר עם תושבי הספר היושבים במושבים ובקיבוצים, שהפלה אותם מסוגים אחרים של אנשים במקרה של פגיעה, גם ביחס למשפחה וגם ביחס לאלמנות וגם במקרה של נכות. היה לנו משא ומתן ארוך ומייגע עם נציגות המושבים והקיבוצים. הם דרשו לחשוותם אל נכי צה"ל, אל הביטוח המקובל בצה"ל. בהתייעצות עם שר הבטחון ועם כל הגורמים, התנגד משרד הבטחון לזה. הגענו כאן לאיזשהו הסדר המעלה את זכויות

הפיצויים לאלה אשר נפגעים בתאונות עבודה. כדי להדגים, אומר כך: אם איש נפגע והפך להיות נכה, הוא יכול היה להגיע עד 12 ל"י ליום (זה לא היה כל הסכום של 12 ל"י, אלא חלק) בספר, אם במושב או בקיבוץ, עכשיו הוא יכול להגיע ל-17 ל"י או 18 וחצי ל"י ליום. אותו דבר חל גם ביחס לאלמנות ולילדים.

אני מציע לא להעסיק בסוגיה שבה מטפל החוק את הממשלה, אלא להעביר את העניין לוועדת השרים לענייני כלכלה. נשתדל היום בוועדת הכלכלה להחליט ולקבל אישור שמיד נוכל להניח את החוק על שולחן הכנסת. והיה אם הכנסת תספיק לדון בו - בסדר, ואם לא תספיק - תקבל ועדת השרים לענייני כלכלה כמה החלטות שיאפשרו לנו לבצע מספר הטבות, וזה באופן רטרואקטיבי החל מ-1967. זהו פחות או יותר החוק.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

אני רוצה להציע תיקון להצעת שר העבודה. כיוון שלא היו עוררין על החוק הזה, לאשר אותו פה בתוספת שאם יתברר שאי אפשר להניח אותו על שולחן הכנסת, שועדת השרים לענייני כלכלה תחליט החלטות שהן מתבקשות מהחוק הזה, כדי שלא ייגרם סבל לאנשים שנפגעו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בדיוק זאת הוא הציע. הוא הציע להעביר את זה לוועדת השרים לענייני כלכלה, והיות והיה אם החוק הזה יונח על שולחן הכנסת, אבל אין בטחון שזה יעבור במושב זה של הכנסת, הציע שר העבודה שגם אם החוק לא יעבור במושב זה של הכנסת, תהיה ועדת השרים לענייני כלכלה מוסמכת להוציא מהחוק אותם הסעיפים הרלבנטיים לאנשים בספר ושיוכלו להעניק לאנשי מושבים וקיבוצים בספר את הגימלאות, כאילו נתקבל החוק הזה.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

בחלק השני יש זהות בין הצעותינו. אבל בחלק הראשון איני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת השרים לענייני כלכלה, אלא לאשר אותו. רק בחלק השני, להסמיך את ועדת השרים לענייני כלכלה לאשר את הגימלאות בינתיים כאילו נתקבל כבר החוק - רק בחלק זה יש זהות בינינו.

השר י. ספיר:

האם אפשר להניח חוק על שולחן הכנסת ללא החלטת

הממשלה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

(א) כשהוא אומר שזה יונח על שולחן הכנסת, זה

מובן שזה יתקבל תחילה פה.

(ב) ועדת השרים לענייני כלכלה תדון באותן הבעיות המחייבות את שר האוצר לנהוג לגבי אנשי מושבים וקיבוצים בספר על-פי הצעת החוק, גם אם החוק הזה לא יעבור במושב זה של הכנסת.

השר י. ספיר:

אם הבינותי נכון, שר העבודה התכוון לכל מיני תיקונים שנעשו בהתאם להצעה, ולא רק לגבי חלק אחד של האוכלוסיה.

שר העבודה י. אלמוגי:

כן, לכל מה שנוגע לגימלאות.

חשד י. ספיר:

לגבי כל מי שנפגע.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זאת אומרת לא רק לגבי אנשי קיבוצים ומושבים.

מ ח ל י ט י ס:

א. לאשר את תזכיר הצעת החוק גימלאות לנפגעי ספר
(תיקון מס' 2), התשכ"ט-1969.

ב. להסמיך את ועדת חשדים לענייני כלכלה לאשר את
הצעת החוק וכן לדון בעקרונות המונחים ביסוד החוק ולאשר, על דעת הממשלה, את
התנאים המתחייבים על פיו, עד לאישורה של הצעת החוק עצמה על-ידי הכנסת.

806. הצעת חוק לתיקון תקנות שעת חירום (תשלומי חובה) (מס' 2), התשכ"ט-1969

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

מדובר על הצעת תיקון בתקנות שעת חירום, תשלומי
חובה. הוא התעכב בשל ויכוחים בין משרדים. ישנו הסכם בין משרד המסחר והתעשייה
ובין אגף הטקסטיל - ישנה ועדת טקסטיל המקיפה את כל הסקטורים באגף הזה - של
התאחדות בעלי התעשייה ושל ההסתדרות, שנטיל היטל, אם היטל על המשכורות ואם היטל

על המחזור. יש עוד משא ומתן, הם הציעו היטל על המחזור, משרדנו רוצה לברר זאת. הכספים שייכנסו מן ההיטל הזה ישמשו לשיפור הטכנולוגיה בייצור הטקסטיל, באופנה, במחקר ובהכשרת אנשים.

שר הסעד י. בורג:

האם ישנה תקרה לכך?

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

0.2%

ההצעה באה מצד התעשייה, אלא שאין הם יכולים להטיל על כל חבריהם היטל כזה מבלי שנחייב אותם בכך. אין הם רוצים שיהיו כאלה המשלמים ויהיו כאלה שאינם משלמים.

אנחנו רוצים להניח הצעת חוק זו על שולחן הכנסת, מבלי אמנם שיהיה לנו סיכוי שזה יעבור במושב זה של הכנסת, אבל הואיל ובתכנית כלולה גם פתיחת בית ספר להכשרת מומחים בשטח זה, בית ספר על שם שנקר, הרי עד שהכנסת תאשר זאת, נאפשר לאגף התקציבים לתת מימון ביניים, עד שבסוף השנה או בתחילת השנה הבאה תאושר הצעת החוק.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

המטרה של הצעת החוק הזאת היא טובה. כל מה שכתוב בדברי ההסבר מקובל עלי, אלא שהדרך שהולכים בה היא מפוקפקת בעיני, כיוון שיש כאן, נדמה לי, בפעם הראשונה נסיון להשתמש בתקנות לשעת חירום כדי לגבות כספים למטרה זו. גם המטרה היא טובה, יש לי ספק אם צריך ללכת בדרך זו. זהו תקדים די מסוכן. אני מבקש את הסיבה לכך שמציעים הצעה כזו. הסיבה היא כנראה שכיוון שאין

זמן מספיק או עתושים שזוהי הדרך הקצרה ביותר כדי לחשיג את הכסף, מציעים הצעה כזו.

אני יודע ששר המסחר והתעשייה רוצה להגיע לידי הסכם עם גורמים שונים בישוב ולא להשתמש בדרך זו. לא אצביע נגד ההצעה, כי אני חושב שהמטרה היא טובה. אבל אני חושש לתקדים שאני חושב כי הוא מסוכן. לא אצביע נגד ולא אצביע בעד.

השר י. ספיר:

אין שום ספק שיש נקודה של אנומליה בהצעה הזאת, אבל אפשר לקבל אותה מתוך הנחה שאם זה יתקבל כאן, שלמטרת האלה לא ישתמשו בתקנות לשעת חירום, אלא בהסכמת אותו הענף שעל אודותיו מדובר, היות וזהו חוק ספציפי לענף מסויים. אין זה חוק כללי, אלא חוק ספציפי לענף שעליו מוסכם. אם תבוא הצעה מענף שהסכים להיטל - יוטל באותו ענף היטל; אם לא - נחפש דרכים אחרות.

שר העבודה י. אלמוגי:

מר ספיר צודק. זוהי גם הכוונה של שר המסחר והתעשייה. איננו רוצים ללכת בדרך זו, אבל בשלב זה אין לנו עצה אלא לקבל את ההצעה. אחרת אנחנו מפסידים כספים של שנה. אנחנו גם הולכים בדרך אחרת. הקימונו קרן רצינית של פועלי הבניין בהסכמת הקבלנים לפועלי הבניין. אנחנו מקימים עכשיו קרן רצינית למלונאים בהסכמת הסתדרות פועלי המזון. נקים גם קרן כזאת לפועלי המתכת. הקו שלנו הוא לא להשתמש בהיטלים ולא להשתמש בחקציב המדינה למטרות כאלה. במקרה זה ידענו שיש כאן פגם אסחטי, אבל אין לנו עצה אלא לקבל את זה ככה, תוך הנחה שעוד פעם נעשה זאת רק בהסכמת הענף.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

לא נחשוב שאנחנו מטילים פה מס על-ידי תקנות לשעת חירום. התקנות לשעת חירום, שאותן באים לתקן, אושרו על-ידי הכנסת בתור חוק, חוק הפך תקנות לשעת חירום שתוקפן היה פג תוך שלושה חודשים לחוק, הכנסת האריכה את זמנן כל עוד שזהיה שעת חירום. מה שאנחנו הולכים לעשות פה, מה ששד המסחר והתעשייה מציע לעשות זה, זה לא לגבות מסים או איזה היטל בעזרת התקנות לשעת חירום, אלא בסעיף החוק שהכנסת מקבלת אותו. מה שהיה פעם בגדר תקנות לשעת חירום ועכשיו זהו חוק. אולי בניסוח היה טוב יותר אילו היו הופכים את החוק הקודם, שאותו באים לתקן, לחוק רגיל ולא לתקנות לשעת חירום מוארכות, אם הפרינציפ הוא שהיטלים אינם מטילים זכות תקנות לשעת חירום. הכנסת תיתן את דעתה על כך, תדון ותחליט על זה פעם אחרת. אבל עכשיו האריכו את התקנות לשעת חירום ולכן זה נקרא חוק לתיקון תקנות שעת חירום, תשלומי חובה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

לגופו של עניין, אני חמים דעים או חמים לב עם ההצעה הזאת. אני יודע שבענייני מחקר, במיוחד המחקר השימושי, לעומת ארצות אחרות ומדינות אחרות, התעשייה שלנו כמעט שאינה משתתפת בזה או שמשתתפת בזה מעט מאוד, מה שאיננו בא מתוך רצון ומתן יוזמה. אני חושב שאני יודע גם את הסיבות לכך. אם יש דבר כזה, זהו דבר חשוב. אבל אני שואל שאלה כזו. בדרך כלל הייתי מסכים לזה שהיטל הזה יהיה לא רק בענף זה, אלא בענפים שונים של התעשייה. אבל אני שואל: מדוע צריך להצמיד את זה לתקנות לשעת חירום? ברוסית אומרים "נטיאנותא" זה מאוד בדוחק.

לא אעכב את קבלת ההצעה. האם אי אפשר לעשות את זה בתור חוק למטרה זו בלבד, ואז זה יחול לא רק על עניין של טקסטיל, אלא מחור זה יכול להיות על מתכת ועוד? אולם אם זה בלתי אפשרי, אצביע בעד החוק הזה כמות שהוא. אבל היה רצוי מאוד אילו אפשר היה לנתק את זה מתקנות לשעת חירום, ובכלל

לתת לזה לבוש נורמלי בהחלט, כי תקנות לשעת חירום אינן נורמליות לגבי עניין זה.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

להערתו של שר החינוך: אני רוצה לחוק אותה במספר אחד שישנו בדין וחשבון של ועדת קצ'לסקי. באחוזים מהג'י.נ.פ., הרי בהוצאות על מחקר בסיסי אנחנו שווים לשוודיה, בהוצאות למחקר שימושי - אנחנו מוציאים שליש, וזוהי הסכנה. זהו עניין של פיתוח התעשייה והטכנולוגיה אצלנו. זה נתגלה לי מתוך הדין וחשבון. אנחנו קובעים היטלים שונים. ישנה סמכות כזאת לשר המסחר והתעשייה. נדמה לי שישנה סמכות כזאת לא רק לשר המסחר והתעשייה, אלא ישנה גם סמכות לשר החקלאות להטיל היטלים להגנת תוצרת הארץ בלי שום קשר לשעת חירום - אם יש רוח יתר על איזה מוצר אנחנו מטילים, נוסף על המכס, היטל קניה למטרות שונות. המחקר אינו מפורט שם. אנחנו משתמשים בכלי זה לענף מסויים. אנשי הענף הם שהציעו את ההצעה הזאת. הם מעוניינים בבית ספר כזה לא פחות מאשר הממשלה. חסרים לנו מומחים בענף זה. הטקסטיל הוא 20% מהתוצרת התעשייתית. אין מחלקה לטקסטיל בטכניון. גם בית הספר על שם שנקר, שהיה בית הספר היחידי לטקסטיל, נחרקן במשך השנים מתכנו ואינו שווה עכשיו הרבה. צריך לשקם אותו. הם ביקשו שנעשה זאת, כי זה נוח להם. הואיל ויש לנו מכשיר הוא פועל למטרות שונות לא לשעת חירום, אנחנו משתמשים במכשיר זה לגבייתו של היטל זה. אם תתעורר הצעה להטיל היטל כזה על כל התעשייה ועל כל החקלאות, ידרוש הדבר דיון גדול, יהיה זה דיון לא פשוט. אני מציע לא לקשור את הדברים.

שר הדואר י. ישעיהו:

יהיה זה חוק לעצמו.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

הוא חוק לעצמו בתוך תקנות לשעת חירום.

זוהי תקנה נוספת. אילו הוצאתי את זה מתוך התקנות, היה זה "אולטרא ויירס", המפעל הקטן ביותר יכול היה לפנות לבג"צ. זוהי הנטיה הראשונה שלנו. כגלל זה אנחנו מציעים תקנות לשעת חירום ולא משמשים בהן כתקנות לשעת חירום, אלא בחוק בתוך זה שאושר על-ידי הכנסת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מבינה שדעת החברים, לפחות רוב החברים - אני אומרת זאת באזני שר המסחר והתעשייה ובאזני שר המשפטים - שהיה טוב יותר לו יכולנו לעשות זאת בלי כל התייחסות לתקנות לשעת חירום. צריך לתת את הדעת על כך איך עושים זאת. אבל אנחנו עוסקים בדבר קונקרטי, והוא אפילו על-פי הצעתם של בעלי המפעלים, אם נעכב את זה עכשיו, זה ודאי כבר לא יתגשם השנה.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

אני מבקש לא לקבל את התיקון של השר יוסף ספיר, בהתחשב עם כל הנימוקים שהושמעו פה. לי מספיק כבר שמעסיקים סמכות כזו ביחס לענף הטקסטיל ולא נטיל זאת על ענפים אחרים. אני מתנגד לכך שיעשו מוזאת תקדים.

שר העבודה י. אלמוגי:

בלאו הכי אי אפשר בלי החלטה מיוחדת להטיל זאת

על ענפים אחרים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוֹיכּוּחַ הַזֶּה יִכּוּל לִהְיוֹת לְוִיכּוּחַ תִּיאֹרֵטִי גָדוֹל.
בְּכָל זֹאת זֶה צָרִיךְ לִלְכֹּת לִכְנֶסֶת. כִּמָּה דְּבָרִים עוֹד אִפְשָׁר לְהַבִּיאַ לִכְנֶסֶת בְּעִנְיִין זֶה? אֲנִי
מִצִּיעָה שְׁנִקְבֵּל אֶת הַחֲצֵה כְּפִי שֶׁהִיא.

הַשֵּׁר י. סְפִיר:

לְהַעֲרֹת הַשֵּׁר קוֹל: אֲמַרְתִּי שְׁנַחֲלִיט כִּי דְּבָרִים כָּאלֵה לֹא
יִיעָשׂוּ, אֲלֵא בְּהִסְכַּמַּת הָעֵנָף וְאִז נִדוֹן עַל כֵּךְ פֶּה.

שֵׁר הָעֲבוּדָה י. אֶלְמוֹגִי:

גַּם אִי אִפְשָׁר אַחֲרֵת.

הַשֵּׁר י. סְפִיר:

זֶה מַחֲיִיב אוֹתָנוּ וְלֹא אוֹתָם.

שֵׁר הַמְשַׁפְּטִים י. ש. שְׁפִירָא:

אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים עֲכָשִׁיו בְּמִשְׁדֵּר הַמְשַׁפְּטִים עַל חֻקִּים
כָּאלֵה - כְּמוֹכֵן יִצְטָרֵכוּ לִלְכֹּת עִם זֹאת לִכְנֶסֶת - שְׂכַל הַתְּקִנּוֹת לְשַׁעַת חִירוֹם, שׁוֹמְנִם הוֹאֲרֵךְ
עַד גָּמַר תְּקוּפַת שַׁעַת הַחִירוֹם, יִהְיוּ עַל-יְדֵי הַכְּנֶסֶת לְחֻקִּים, וְשִׁבְכֵךְ תִּהְיֶה הוֹרָאָה כִּי
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה יִפּוּג תּוֹקֶפֶם בְּהִפְסֵק שַׁעַת הַחִירוֹם, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הָאִפְקָט הָאֶסְתֵּטִי הַזֶּה.
אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים עַל זֶה. מִתִּי זֶה יִהְיֶה, אִינִי יוֹדֵעַ.

מִחֲלִיט י מ: לְאִשֵּׁר אֶת הַחֲצֵה הַחֹק לְחִיקוֹן תְּקִנּוֹת
שַׁעַת חִירוֹם (תְּשִׁלוּמִי חוֹבָה) (מִס' 2), הַתִּשְׁכ"ט-1969, וְלִהְיוֹת מִיד עַל שׁוֹלַחַן הַכְּנֶסֶת.

807. אות מלחמת ששת הימיםחשר י. גלילי :

נתבקשתי הבוקר על-ידי עוזר שר הבטחון, הרב אלוף צבי צור, להביא לידיעת הממשלה את סיכומי הועדה לחלוקת אות מלחמת ששת הימים, באשר כבר הוחל בחלוקת האות, ולכן ראוי כי הסיכום יהיה ידוע לממשלה.

הועדה קיימה בעניין זה עבודה הרמונית עם רב אלוף צור. היה עלינו לקיים בירורים רבים. סיכום עבודות הועדה הוא כזה: האות חולק ל-241,929 חיילים בשירות סדיר, בהתאם לסדרים שנקבעו בצבא על-ידי שר הבטחון והרמטכ"ל, ומלבד זה קיבלו את האות 11,073 עובדי מערכת הבטחון (תעשייה אווירית, תעשייה צבאית, תדיראן, משרד הבטחון, פיתוח אמצעי לחימה, שק"ם), 9,910 עובדי מיפוי, מע"צ, נהגי דן ואגד, ועדת הבטחון של ההתיישבות העובדת, המתנדבים לספר ושונים, 8,353 שוטרי משטרת ישראל, בסך הכל 253,141 שחולקו על-ידי צה"ל ו-20,825 שחולקו על-ידי מערכת הבטחון וועדת השרים. סך הכל כללי 273,966 אותות.

מאחר שפנו אלינו גורמים שונים, מצאה הועדה לנכון לתת לסקטורים מסויימים את האות לא באורח אישי, אלא תעודות קולקטיביות, כמו למשל לארגונים ולמפעלים תעשייתיים אשר תרמו למאמץ המלחמתי, והם: 500 מפעלים תעשייתיים, בתי מלאכה, מוסדות וארגונים, שרשימתם נקבעה ואושרה על-ידי הועדה, 28 בתי חולים, 136 רשויות מוניציפליות.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול :

מה זה רשויות מוניציפליות?

חשד י. גלילי :

מועצות אווריות אשר מילאו תפקיד במלחמת ששת הימים ושנבדקו כל אחת ואחת לעצמה.

אשר לשובי ספר, ניתנו אותות לשובים סוג א' וסוג ב', בסך הכל במספר 402, כפי שנקבע על-ידי המטכ"ל. לא נחקבלה בקשתם לתת להם אות אישי. אפילו משק כמו גדות, החברים שלו שלא היו מגוייסים לצבא, לא קיבלו אות אישי, אבל המשק קיבל אות קולקטיבי.

חשד י. ספיר :

מה גורל ירושלים?

חשד י. גלילי :

אני חושב שירושלים תקבל אות כרשות מקומית, פרט לאנשים שקיבלו אות אישי.

האותות יחולקו במערכת הבטחון על-ידי שר הבטחון, במפעלי התעשייה על-ידי שר התעשייה, בבתי החולים על-ידי שר הבריאות, ברשויות המוניציפליות על-ידי שר הפנים, לשובי הספר על-ידי אלופי הפיקוד.

היות ותהיינה שאלות, אני מוסיף כי איגוד הימאים בצי הסוחר ביקש גם את אות הקוממיות, גם את אות סיני ואות מלחמת ששת הימים. אבל לפי קביעת המטכ"ל רק אניה אחת בלבד היתה בפקודת הצבא והיא ודאי זכאית ואנשיה זכאים לקבל את האות.

ישנם ערעורים רבים. דומני ששד הפנים חוכך בדעתו לגבי מל"ח. אני מציע שבמידה ויש לשדים ערעורים, אהיה מוכן לזמן עוד הפעם את ועדת השדים על-מנת לשמוע את ערעוריהם של השדים.

שד התחבורה מ. כרמל:

עובדי הרכבת.

שד הדואר י. ישעיהו:

רשימה זו, שקרא לפנינו השד גלילי, לקויה בחוסר רציני אחד, היינו עובדי שירות התקשורת, הטלפון וכל הקשור בזה שעבדו והיו מגויסים וקיבלו צוי ריתוק, הם לא פחותים בזכותם מאשר עובדי "תדיראן", האזרחים והנהגים האזרחיים בצה"ל. להם נותנים תעודה קולקטיבית. כן גם חסרים פה עובדי הדואר שחילקו מכתבים וקיימו את שירותי הדואר תחת מטרי היריות - עובדי שירותי הדואר והטלפון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כאשר יורים, הם כן עובדים?

שד הדואר י. ישעיהו:

זה אופייני ליהודים.

השד מ. בגין:

למות מוכנים כל רגע.

ראש הממשלה ג. מאיר:

רק לחיות אינם יודעים.

שר הדואר י. ישעיהו:

יהיה זה בלתי מוצדק שעובדי שירות הדואר, שזהו שירות חשוב ביותר ושגם היום הם נותנים שירותים חשובים לצה"ל ולכל מערכת ההתפרסות שלה, לא יתכן שלא יקבלו את אות מלחמת ששת הימים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מבינה שזה לאזני חברי הועדה. אנחנו לא

נחליט פה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש לי הרהור אחד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני יודעת אם זה ישנו בתקנון.

חשר י. גלילי:

בתקנון הממשלה מעמדו של הרהור אינו קיים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כל הכבוד לגורמים השונים ודרך ארץ לגורמים השונים המקבלים את האות. הרהור שלי הוא כזה: יש בכל זאת הבדל בין אנשי צה"ל שהיו במערכה לבין כל העולם האזרחי, אם כי אני יודע מה זאת מלחמה טוטאלית. אני יודע גם מה זה היה בארץ. לא אניד שיש בזה עוול, אבל יש בזה טשטוש של דבר רציני מאוד, שעובר דואר, עם כל הכבוד לו, בין שהוא שובת ובין שאינו שובת, מקבל אותו האות שמקבל החייל שהיה בחזית. זה קצת משונה. אמרתי זהו הרהור. לאחר שחולקו כבר 270,000 לחיילים, אין פה שום דבר לעשות. אני מתפלל למלחמה עכשיו כדי שזה יתקן, אבל רציתי להגיד את הרהור הזה: יש בכל זאת להבדיל בין החזית לבין העורף. פה זה טושטש.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מבינה את הדבר הזה. אבל יכול להיות שהיו אנשים שהיו הולכים לצבא, אבל הם רותקו למקום תעשייה, שבלי עבודתם בתעשייה זה היה מביא נזק למאמץ המלחמתי. למשל יש פה אנשי "אגד". היתה הלצה שאמרה כי אם מהאוויר רוצים לדעת איזה צבא זה, אם רואים כל מיני אוטובוסים כאלה, יודעים שזהו צה"ל. יכול להיות שהיה צריך להיות איזה סימן נפרד, אבל אין לי ספק שהרבה אנשים שקיבלו את האות הזה מבחינת המאמץ המלחמתי, אין לי ספק שהם מילאו תפקיד חשוב. אני רואה אנשי המשקים בספר. רבים מהם היו הולכים לצבא, כל אלה שמשרים לצבא היו הולכים לצבא, אבל היתה להם "קצת מלחמה פרטית בבית". אבל אני יודעת.

שר התחבורה מ. כרמל:

יתכן שזה מאוחר מדי, אבל לפי דעתי צריכים היו לתת שני אותות: אות אחד לאנשי צבא, ואך ורק לאנשי צבא, ואפילו אדם שהיה בחזית אבל לא היה מחוייל כאיש צבא במדים, לא יוכל לזכות בו, אפילו אם יש בזה משום עוולה מסוימת כלפיו, וצריך להיות אות נוסף לאנשים שהשתתפו במאמץ המלחמתי ולא היו חיילים.

השר מ. בגין:

היתה הצעה כזאת.

שר הבטחון מ. דיין:

ההצעה שהבאתי בשם המטכ"ל, שהמטכ"ל הגיש אלי, היתה בדיוק כזאת, להבחין בין שני אותות: אות צבאי לאנשי הצבא, והממשלה תקבע אות אחר ותחלק אותו לפי ראות עיניה. איני מקבל שמגיע לי אותו אות, אף על-פי שהייתי קשור בזה לאנשי מל"ח, אבל לא הייתי מגויס ולא הייתי במדים ואיני יכול לשאת אותו האות שזכאי לשאת איש צבא. הייתי אזרח.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אתה מתכוון לאות אזרחי?

שר הבטחון מ. דיין:

אין בארץ אות אזרחי. יש לי על"ה. אם יחליטו לתת אות אזרחי, יתנו אותו לפי קריטריון אחר ואולי לצרכים אחרים. הממשלה לא קיבלה את ההצעה שהבאתי הנה מטעם המטכ"ל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אי אפשר לקבל את זה רטרואקטיבית.

שר הבטחון מ. דיין:

בדיון הוחלט שלא לקבל את ההצעה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הייתי בעד ההצעה להפריד בין האותות.

808. אמצעי האטה של המהנדסים בשירות המדינה

ראש הממשלה ג. מאיר:

שר העבודה ימסור לנו "משורות טובות" בעניין

המהנדסים.

שר העבודה י. אלמוגי:

ידוע לכולנו שישנו אי שקט מסויים ביחסי העבודה בארץ, ואנחנו - שר האוצר ואני - עומדים במגעים עם אנשי ההסתדרות הנאבקים בסוגיה זו, בכל הרצינות, ויש בדעתי להעלות על סדר יומה של הממשלה סעיף מיוחד בעניין אי שקט זה ולהביא גם הצעות מסויימות. אני מקווה שאעשה את זאת במשך השבוע, כדי שנוכל לדון בנושא ביום ראשון הבא.

בינתיים ישנם שני דברים הלוחצים עלינו במיוחד: עניין הדואר ועניין המהנדסים. ביחס לעובדי הדואר, מיד לאחר ישיבת הממשלה נקיים פגישה בין שר הדואר, שר האוצר וביני וננסה להגיע לאיזשהו סיכום, ואם יהיה צורך בדבר, נביא את הסיכום הזה לישיבת הממשלה.

מה שאני רוצה לומר עכשיו, הוא רק בעניין המהנדסים. השבוע פנה אלי נציב שירות המדינה וטען כי מתחילים להרגיש את העיוותים הרציניים מאוד בתוך המשק, אשר נגרמו על-ידי פעילות או חוסר פעילות של כ-2,500 מהנדסים העובדים בשירות המדינה, ובמיוחד זה חל על כ-500 מהנדסים, שאי השתתפותם בישיבות שונות ובפגיות שונות ואי הרצון שלהם לחתום על מסמכים, גורם לתוהו ובוהו.

שר השיכון או נציגו או מנכ"ל משרד השיכון דיבר אתי ואמר לי שאם אנחנו לא נמצא פתרון מהיר לדבר, לא נוכל אולי להמשיך לבנות שיכונים לעולים. נציב שירות המדינה ביקש ממני לחשוב על אמצעים לפתרון הדבר. האמצעי היחיד שיש לנו בממשלה על-פי החוק זוהי הכנת צוי קריאה. לכן סיכמתי עם שר האוצר שאני מביא את השאלה הזאת לדיון. את הפרטים יודע ודאי שר האוצר יותר ממני, כי לא נכנסתי לסוגיה של התביעות ולא התערבתי עד עכשיו בעניין התביעות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ממשרד הקליטה באות צעקות ס.א.ו.ס לא רק ביחס למה שעושים עכשיו. עכשיו כבר עושים כל מיני קומבינציות - וודאי זה אינו עולה בזול - כדי לספק שיכונים לעולים. אבל ישנה דאגה חמורה מה יהיה בשנה הבאה. ואנחנו כולנו יודעים מיהם העולים, בעיקר בזמן הזה. וכל מי שמעכב עכשיו גם עבודה בישובי ספר וגם בשיכונים לעולים, בעיני אין חמור ממנו.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

איני יודע אם חברי הממשלה רוצים לשנוע ביחס למהנדסים על מה יצא הקצף. הם דורשים כל מיני דרישות, אבל במרכז דרישותיהם עומדות שתי דרישות. האחת היא של העלאה אבטומטית של המהנדסים אחרי איקס שנות עבודה בדרגתם. עד עכשיו ההעלאה האבטומטית קיימת עד דרגה ד' ועד בכלל. ישנן שבע דרגות, ששהן שתיים שצממו מההעלאות האבטומטיות, השאר הן ב-ה' וב-ד', לרוב ב-ד'. מה שהם רוצים עכשיו הוא להעלות מהנדסים עד א' בדרגה, לאחר שהיו מספר שנים באיזו דרגה ולא חשוב איזה תפקיד הם ממלאים עכשיו. יש ג', ב', א' ו-א' פלוס.

ראש הממשלה ג. מאיר:

חסרות עוד אותיות באלף בית.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

כאשר הייתי בזמנו נציב שירות המדינה נאבקתי בעניין זה. היו דרגות מ-1-13. דרגה 13 היתה הגבוהה ביותר. מספר הדרגות עלה ל-20. אמרתי תהיה דרגה א' הגבוהה ביותר. והנה נמצאת דרגה א' פלוס פלוס.

איננו יכולים להסכים לדרישתם זו של המהנדסים, כי פירוש הדבר שמהנדסים יעלו בתפקידים פחותים, כי אינם ראויים ואינם מוכשרים לעלות לתפקידים גבוהים יותר. אלה המוכשרים לעלות לתפקידים גבוהים יותר לא ישתקו, הם ילחצו לשני פלוסים ולשלושה פלוסים. אנחנו יוצרים מיכניזם אבטומטי שיגרוור אחריו העלאת שכר, כפי שדמו היה אומר "פרפטואום דירוגלה".

הדרישה השניה שלהם: הם רואים את עצמם מקופחים במשא ומתן עם הממשלה על השכר שלהם, כי אל הדרגה שלהם קשורים מקצועות אחרים. את העתונאים הסמיכו למהנדסים. אחרי כן הטכנאים ממילא סמוכים למהנדסים, כל סוג

באיקס אחוזים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האחיות גם כן אליהם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אחיות למורים.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני רואה את זה כדבר לא טוב למשק ולשירות. כתבתי מכתב להסתדרות המהנדסים שבשום אופן איננו יכולים לקבל שאיגוד מקצועי יחייב אותנו איך עלינו להתנהג בממשלה כמעביד עם סוג מקצועי אחר. הם אינם יכולים בגלל זה לשכות. הם דורשים מאתנו התחייבות, שהחל משנת 1970 - מדובר לא במשא ומתן על שכר עכשיו, אלא במשא ומתן על שכר שיהיה בתום שנת 1969 - נתחייב מראש שלא תהיה שום הצמדה לדירוג של המהנדסים.

את שתי הדרישות האלה איננו יכולים לקבל. אני רוצה שתבינו שעל הגדר יושבים רבבות ומתכוננים איך תוכרע הממשלה. המורים התיכוניים הודיעו לי: אנחנו לא רק איננו דורשים שום דבר, אנחנו בועדת התיאום של האקדמאים איננו תומכים בדרישות המהנדסים ולכן אינה מופעלת ועדת התיאום של האקדמאים, כל זמן שאתם עומדים איתנים. אם אתם נכנעים, יש לנו קטלוג גדול ואנחנו נגיש את החשבון מיד. הם אמרו את זאת ברוח טובה. נציגיהם היו אצלי בבית והם דיברו אתי בנחת. והם אמרו לי (וזה חל גם על מורים לא תיכוניים): דעו לכם, כל זמן שאחם עומדים איתנים, לא נתמוך בהם בועדת התיאום. נדאג שזה יהיה ניטרלי.

איננו יכולים להיכנע לא לדרישה האחת ולא לדרישה השנייה. הצענו להם בוררות בפירוש ההסכם הקיים. הם לא קיבלו זאת. בהסכם הקיים עד סוף 1969 יש סעיף על בוררות. הם לא קיבלו זאת. הם לא קיבלו זאת לא לגבי ההסכם הבא ולא לגבי דברים שאינם בהסכם. ביקשנו מהם לחכות בכל הדרישות שלהם עד סוף 1969. הם סירבו.

עכשיו לגבי התוצאות. ישנם דברים אנחנו יכולים להתגבר עליהם. היתה שיחה עם משרד השיכון, משרד העבודה ומשרד הפנים, ובה סוכם שלגבי ועדות מחוזיות יכול כל שד או ממונה על המחוז למנות גם לא מהנדס. בחוק לא כתוב שבועדות אלה צריכים לשבת רק מהנדסים. תהיינה אלה ועדות של הדיוטות. במקום כהן גדול ממנים שלושה הדיוטות. הם גם אינם כוהנים גדולים, ומספיק הדיוט אחד. אבל יש דברים ששם אי אפשר לעשות ככה. ביחס לביוב, אי אפשר להתחיל לעשות זאת בלי מהנדס. ואם אי אפשר לעשות ביוב, אי אפשר להתחיל לעשות גם שיכון לעולים. זהו מיכניזם שאם אינו פועל בכל, בסופו של דבר הוא נעצר.

השר י. גלילי :

השבוע יתחילו עניינים ברשות השידור.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף :

זה לא יפריע לקליטת עולים אם לא ישרו בשירות השידור. אבל זה מפריע לקליטת עולים אם אין מאשרים תכניות בניה.

אני עוד צריך להוסיף: עד עכשיו השתמשנו בצוי ריתוק לגבי חלקי עובדים מדרגות נמוכות.

שר הסעד י. בורג:

צוי ריתוק זה אינו עניין של אספירין.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

עניין צוי הריתוק זוהי בכלל סוגיה מיוחדת. אבל מכל מקום אנחנו צריכים לדעת שאם איננו מנסים להשתמש בהם כלפי אלה מפני שהם מהנדסים, גמרנו את הנשק הזה גם כלפי דוורים וגם כלפי סוורים. איננו יכולים להיעצר בזה. אני בעד זה לברור את אלה מביניהם שהם באמת הכרחיים, להוציא עד כמה שאפשר פחות צוי ריתוק, אולם לגבי אלה ההכרחיים יש לנהוג, כפי שאנחנו חייבים לנהוג מתוך אחריות מדינית.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מדובר על צוי ריתוק?

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

צוי קריאה, אולם מה שנקרא בלשון העם צוי ריתוק.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כל עונה ואופנה שלה.

שר העבודה י. אלמוגי:

יש פה אי הבנה. יש להבדיל בין צוי ריתוק לבין

צוי קריאה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל לא על זה דנים עכשיו. האופנה בדרך הטבע שחודשים אחדים לפני בחירות - חודשיים לפני בחירות - חודשים לפני בחירות לכנסת, בטבע הדבר שיהיו פועלים עובדים שיחשבו "אם לא עכשיו - אימתי, עכשיו הזמן לתבוע". שנית: אין להתעלם מזה שאנחנו מגיעים לסוף שנתיים, ומדיניות השכר היתה מוקפאת מחוץ לשכר נוסף על-פי תקופה נוספת. כל אחד שיש לו איזו נגיעה קלה ביותר בעניינים אלה מוכרח לדעת ואסור לו להשלות את עצמו, שבוגע שמתחילים לזוז באיזה מקום - שמתחילי שאלמוגי אמר זאת בחיפה (חשד י. אלמוגי: בכנסת), ואני אמרתי זאת באשקלון לגבי פועלי נמל אשדוד, ותהיינה תביעות הפועלים צודקות, גם אם יש צדק בתביעותיהם - איני יודעת אם יש או אין - יש גבול בזמננו ובמצבנו באיזו מידה או באיזה אמצעים מותר לדרוש אפילו דברים צודקים. אבל איש מאתנו לא יהיה מוכן לחתום שכל הדרישות בכל המקצועות הן גם צודקות. אבל אם אנחנו נראה חולשה באיזה מקום שהוא, הכל יתערער. כך אנחנו בנויים. יש בזה טוב ויש בזה גם פגם. יש בזה גם טוב. אי אפשר להגיד שאין פער אצלנו. יש, ופער גדול. אבל במידה שעוד אפשר להחזיק את זאת איכשהו על-ידי השרשרת, שהיא לעתים לגמרי לא הגיונית, יתכן שצריך להכניס תיקונים גדולים, יש להחזיק אותה. בכל אופן למען השם לא עכשיו הזמן לכך, ומוכרחים לדרוש מסוגי העובדים השונים: עד סוף 1969 אין שום שינוי. בשנת 1970 מתחילה תקופה חדשה, נראה אז מה יהיה. בכל אופן בשום פנים ואופן אין להכניס עכשיו שינויים. מדוע אני אומרת את זאת? מפני שלכלל הזה כולנו מסכימים, אבל אחרי כן מתחיל כל אחד עם הסימפטיות המיוחדות שלו לסוגים שונים, "רק את הסוג שלי תתקנו, כל היתר לא". צדק שר האוצר בהחלט, אי אפשר לנהוג כלפי האינטליגנציה בכפפות משי וכלפי אחרים לא, או או, או שאנחנו מתירים בכלל את הכל ונגיע לתוהו ובוהו או שכל אחד שווה לחברו ולא חשוב באיזה מקום הוא עובד ולא חשוב מהו המקצוע שלו. בדרך כלל מדובר על אלה המקבלים את המשכורות הגדולות ביותר והם מראים את התקיפות הגדולה ביותר,

מפני שהם חושבים כי בלעדיהם אי אפשר. אני מבקשת את חברי הממשלה לזכור את זאת.

שר השיכון מ. בנטוב:

ישנה בעיה גדולה. הפעולות של המהנדסים מאיימות בתוצאות די חמורות. אבל יש גם ענין שלדעתי הוא חמור עוד יותר והוא עניין של בניית שיכוני עולים. בזה אי אפשר לחכות. אנחנו די לחוצים בעניין זה, פשוט בגלל חוסר כוח אדם. אבל עכשיו זה ON THE TOP, מעל לכל. מהנדסים אינם חותמים. מה שאפשר לעשות כדי לעקוף את זה, אנחנו עושים. אבל יש דברים שאי אפשר לעקוף, כיוון שישנה איוו סוגיה מיוחדת של שיכוני עולים. היתה אצלנו דעה, כיוון שהמהנדסים עצמם הסכימו שהפעולות שלהם או הלחצים שלהם לא יחולו על בניה בטחונית, היתה אצלנו דעה אולי אפשר להגיע אתם לידי הסכם שמה שחל על בניה בטחונית יחול גם על בניית שיכוני עולים ורק על בניה זו. היו חברים שהתנגדו לזה, ואני מבין את התנגדותם כי הם אומרים שזה מחליש כאילו את עמדת הממשלה, הם יהיו אז אנשים הגונים והם יוציאו שטח זה וזה מכלל הפעולות שלהם, זה יפחית את הלחץ עליהם ואז הם יהיו חזקים יותר בדעת הציבור, והממשלה תהיה חלשה יותר. היו איפוא חברים שהתנגדו לנהל משא ומתן אתם על הסידור המיוחד לגבי שיכוני עולים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה שהמהנדסים דורשים זה לכל סוגי המהנדסים, לא

רק לגבי מהנדסי בניין?

שר העבודה י. אלמוגי:

כן.

שד השיכון מ. בנטוב:

איני מתווכח. אני מדבר על בניית שיכוני עולים.

אומרים "לא", אז לא.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הייתי רוצה שגם אתה תגיד לא.

שד השיכון מ. בנטוב:

למשל אין הם עושים את פעולותיהם בשטח הבטחוני. אפשר גם כן להגיד: מה יהיה, הנה בעניינים בטחוניים אתם אנשים הגונים ובעניינים אחרים לא? לי נדמה שמותר לנו לסווג את הבניה לעולים כמו הבניה הבטחונית. אני מבין את כל הקשיים שיהיו, זה אינו פותר את הבעיה, נצטרך הלאה להילחם ולאחוז באמצעים וכו'. אבל נציל לפחות את הסקטור הזה של בניה לעולים. אחרת נוכל בעניין זה להגיע למצב קשה מאוד עד שהדברים יסתדרו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מחר תהיה שביתת מהנדסים בדואר ובחשמל. אמרתי איזה דבר בעניין שיכוני עולים. לא צריך להדגיש את חשיבות הדבר, אבל אין פירוש הדבר שכל היתר מותר ושיעשו כרצונם.

שד השיכון מ. בנטוב:

האם אמרתי שיעשו כרצונם?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אולם על-פי זה ביחס לבניה בטחונית ושיכוני עולים יהיה בסדר, ומה יהיה ביחס ליתר?

שר העבודה י. אלמוגי:

ישנם שני חוקים. ישנו צו ריתוק היונק סמכותו ממצב הבטחון, ואומרים יש מצב בטחוני חמור, יש מל"ח, קובעים צו ריתוק. מה שאנחנו מדברים עליו עכשיו אין אלה צו ריתוק, אלא צו קריאה. ענין זה נובע מפקודת סדרי שלטון ומשפט, וזה באמת דבר אזרחי. ובצו קריאה על-פי התקנות לא זו בלבד שאדם חייב לבוא לעבודה, אלא שהוא חייב למלא כל הוראה של הממונים עליו. את אי ההבנה הזאת ניסיתי להסביר בכנסת. כי גם עובדים רבים העושים שביתת האטה, אומרים: מה תעשה לי, אני מרותק בלאו הכי? ראינו את זה לגבי עובדי חשמל שלא רשמו את טבלת החום של הדוודים. כאשר הוצאנו צו קריאה נגדם, הם היו חייבים לרשום זאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה כמו גיוס לצה"ל?

שר העבודה י. אלמוגי:

זה גיוס, אבל בלשון החוק אין כאן דבר כזה הנקרא "ריתוק", גם בתוכן זה אינו ריתוק.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה אותו הדבר.

שר העבודה י. אלמוגי:

זה אותו הדבר ולא אותו הדבר. יש חוק נפרד ביחס לצוי הקריאה. על-פי צוי הקריאה אין זה מספיק שאתה בא לעבודה או מרותק לעבודה, אתה חייב לקיים גם את ההוראות של הממונים עליך ואינך יכול לקיים שביתות האטה. אם דורשים ממך לחתום, אתה חייב לחתום, אם דורשים ממך לעבוד שעות נוספות - אתה חייב לעבוד שעות נוספות. זה ההבדל בין זה, בין מה שלפעמים חושבים לבין מה שהוא באמת. בנוסף אמר לי: בעצם מה ייצא לך מזה? הם יבואו לעבודה ולא יחתמו. הם יחתמו, הם חייבים לפי החוק לחתום.

בכנסת השתדלתי להסביר שאין לנו אפשרויות רבות. הואיל ואנחנו עומדים ארבעה חודשים לפני הבחירות, הואיל וזוהי עונה כזאת, הרי כל נסיון להיות גמיש עם איזשהו חוג, מוכרח לפרוץ סכרים שיטביעו את כולנו מבחינה כלכלית-משקית. את זאת אמרתי בכנסת. ואם יש סוג מיוחד שיש לו תביעות צודקות לגופן, אמרתי זאת למיקוניס, אם חיכו לזה שנתיים ולא תיקנו להם, יחכו עוד ארבעה חודשים. אם זה צודק, יתקנו להם בשנת 1970. אם אין זה צודק, דיה לצרה בשעתה. אבל בשום אופן אין לשנות זאת עכשיו. לדעתי אין לנו כל אפשרות אחרת. ואם זהו האמצעי כרגע ביחס למהנדסים, אין מנוס אלא להשתמש בו.

ועוד נקודה אחת. צוי הקריאה שהוצאו כלפי הדרוורים נחקבלו ברגשות מעורבים. בדרך כלל ראו כולם שלא היה מנוס. עובדה היא שבחיפה חיכינו וביקשנו מהעובדים, קיימו הצבעה חשאית, נחכה עד שתסיימו את ההצבעה החשאית עד שעה עשר. חיכינו, לאחר שסירבו הוצאנו צוי קריאה. הטענה היתה שבדרך כלל אנחנו משתמשים בצוי ריתוק רק ביחס לסוג מסויים של עובדים. אומרים: אתם גיבורים גדולים, חכמים גדולים וחזקים לגבי אלה שהם בתחתית סולם השכר. זה גם שקר מוסכם שהם בתחתית הסולם של השכר. אין זה ככה. היות ויש עכשיו שאלת המהנדסים ונציבות שירות המדינה פונה אלינו, אין אנחנו יכולים להתחמק מזה. איני

מציע שנקבע מועד להוצאת צוי הקריאה, אלא יסמיכו את ידי להשתמש בזה במקרה
ההכרח.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

אני רוצה ראשית כל להעיר לצד הפרוצדורלי. אם
ישנו רצון לרונ בנושא זה, צריך להודיע על כך מקודם, כי בסדר היום שקיבלנו
לישיבה של היום אין הנושא הזה.

שר התחבורה מ. כרמל:

לפעמים יש דברים דחופים.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

לפעמים יש דברים דחופים, אבל הנושא של המהנדסים
עומד על הפרק כבר ימים אחדים, זה לא נתחדש היום. אני מציע שנקיים הצבעה בעניין
זה מחר ולא היום.

אני בכלל נוטה מאוד לגישה הזאת שראש הממשלה
אמרה אותה, שאנחנו מוכרחים לשמור על יציבות השכר, המחירים והמיסים עד סוף השנה
הזאת ולא לערער שום דבר, אפילו משבאים כתביעה צודקת. נחתי תשובה כזאת בערב
שאלות ותשובות בקיבוץ בחן. שם דווקא רצו להגן על המהנדסים. אמרתי: ישנה בעיה
של הפרשים בשכר, של הצמידות וכו'. כל זה מקומו בשנה הבאה, אולי יוקל לנו
מבחינה בטחונית, עכשיו המצב די קשה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ב-1970 זה יהיה אחרת?

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

איני אומר שזה יהיה אחרת, לכן אני נגד זה ששרים יבטיחו שבשנת 1970 תהיה עליה בשכר. אפשר לגמור חוזה עבודה, ולאור המצב הבטחוני החמור ולאור המצב התקציבי שלנו וכל המציאות שלנו לא להתחייב על העלאת השכר. אני מציע שנהג בזהירות בעניין זה. אני אומר זאת גם לשר העבודה.

אם הדוורים היו צודקים באומרם שמשמשים בצוי הקריאה רק לגבי בעלי דרגות נמוכות, לא התכוונו בזה רק למהנדסים, אז לגביהם השאלה לא היתה קיימת. הם התכוונו לגבי פועלי נמל אשדוד, ששם התקופים קבעו מה שקבעו, ולמעשה ההסתדרות נכנעה במידה מסוימת לחלק של התביעות שלהם והיא הגיעה אתם לידי הסכם שיש בו משום שינויים לעומת ההסכם המקורי. מה שהתרחש בנמל אשדוד לא היה השיעור הטוב ביותר בשביל גורמים אחרים. התברר כי במידה שמגלים תקיפות ועומדים על כך ולוחצים, אפשר גם להזיז את אלה הדוגלים ביציבות. באופן עקרוני אני נוטה מאוד לגישה ולתביעה שהציגה ראש הממשלה. אני חושב כי אם מזיזים אפילו דברים צודקים, הסכנה היא גדולה מאוד. אבל צריך לנהוג כך כלפי כולם. אבל אני מבקש שאם אפשר, שההחלטה תהיה מחר.

השר י. ספיר:

אם איני טועה, הרי לפני חמישה חודשים ביקשתי להעמיד על סדר היום סעיף שצומד על סדר היום עד היום הזה, וגורלו כמו גורלם של עוד שניים-שלושה סעיפים שביקשתי להעמידם, אבל הם לא הגיעו אפילו לדיון. הסעיף אומר: "התערעור משטר העבודה בשירותים חיוניים והסכנה ליציבות המשק".

השר י. גלילי:

זה מוצמד לסעיף על הצהרות שרים.

השר י. ספיר:

הדבר הזה שאנחנו דנים בו היום איננו הפתעה חדשה. אפשר היה לראות את זה לפני מספר חודשים. אני חייב לומר בהמשך לדברי השר קול: קצת מהתוקף המוסרי שלנו הושגט על-ידי כל הגלגולים בעניין נמל אשדוד. אני מצטער מאוד. זה לא היה ויכוח בין נותני עבודה ובין מעביד, זה היה ויכוח בין ההסתדרות ובין ועד תפעול פועלי נמל אשדוד. ההסתדרות הודיעה בתוקף רב שהיא לא תוותר. והציבור ידע דבר אחד: יש לנו בארץ משטר עבודה כזה שאין לו דוגמה בעולם, וישנו כוח ממלכתי - ואני מקבל אותו - שיש בו הרבה מן אי הנוחיות בשביל מישור, אבל יש בו הרבה מן האחידות הממלכתית. היה תמיד ידוע, גמרנו עם ההסתדרות, העניין הוא בסדר ולא צריך להתעסק בכל חלק וחלק הקופץ, אלא אם הוא מורד. עכשיו יוצא דבר אחד: ההסתדרות הכריזה על מדיניות שבר שנתקבלה על דעת הממשלה ועל דעת הציבור, ובהקבלה לה הודיעה הממשלה שתעשה מצדה כמה דברים, שלא תעלה מיסים ישירים. לא העלתה. היא עשתה הרבה דברים כדי לשמור על היציבות. היציבות נשמרה פחות או יותר. והנה עכשיו ההסתדרות אינה קיימת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מה קורה באנגליה, אדוני הנכבד?

השר י. ספיר:

באנגליה בנקרוט של המשטר.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה לא בנקרוט של המשטר. זוהי אומה. ישנם איזה

תהליכים טבעיים.

השר י. ספיר:

פנים כאלה יש להם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם מישהו מציע שנעמיד לדיון את המצב באנגליה,

נעמיד זאת לדיון.

שר העבודה י. אלמוגי:

נזמין את וילסון.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלון:

זה חל גם על אמריקה ועל צרפת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לא רציתי שייחס את זה להסתדרות.

שר הבטחון מ. דיין:

כאשר נגמור עם המצב באנגליה, אני מציע לדון על

המצב בקניה.

השר י. ספיר:

אנחנו מקבלים עלינו דין מלכות כזה האומר
שהסתדרות מקבלת על עצמה אחריות לא קטנה, יש לה זכות גדולה ויש לה אחריות
גדולה. הרברים צמודים.

התחלתי בזה שאמרתי כי חלק מן התוקף המוסרי שלנו
הושמד לאחר שבענין פועלי נמל אשדוד היו גלגולים כאלה, שאילו היו נוקטים אז
באותם האמצעים שהסתדרות החליטה עליהם ושנחנו החלטנו עליהם, היינו חוסכים
מעצמנו את ההרגשה הזאת, כי בשעה שניגשנו לדוורים אמרו לנו באופן גלוי - מפני
אלה התקיפים אתם מפחדים, מפני הדוורים אינכם מפחדים. עכשיו לא יהיה כל כך קל.

דבר שני: אנחנו מתגלגלים ומתגלגלים. אתה עצמך,
שר החינוך, הצעת ליד השולחן הזה מרוב רתיחה שתהיה בוררות חובה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בלי רתיחה. אני בעד זה.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

זה טוב יותר מאשר צוי ריתוק.

השר י. ספיר:

אין לנו ויכוח פילוסופי בעניין זה, קבעתי כמה

וכמה עובדות.

עכשיו אנחנו צריכים להחליט. לי אישית המצב הזה - אולי גם לחברי - לא נוח. בעניין פועלי נמל אשדוד "בלענו" את זה, יוצא שגם אנחנו נבהלנו. הנה פה אנחנו תופסים אלמנט זה ואלמנט אחר ביד חזקה. אין זה נעים. אני חושב כי הממשלה צריכה לשמור על קו ברור מבלי לסטות ממנו, וכן גם ההסתדרות. ההסתדרות ידעה שאם היא תעמוד בעמדתה, הממשלה תתמוך בה, כי לשד העבודה נמסרו סמכויות די רחבות. באה ההסתדרות והוציאה את זה מידיו, בניגוד להחלטותיה ובניגוד להצהרותיה. זה אינו בסדר. מותר לי להעיר על כך עכשיו.

אני בדעה זו שצריך היה מזמן לנקוט כבר במשטר עבודה אחר. אם אתה אינך נבהל מזה, אני ודאי איני נבהל. הצענו זאת מזמן. ישנם דברים מסויימים שמוכרחים להיות לפני בורות חובה. את זאת אין מקבלים, אולם במקום זה אנחנו מגיעים לדבר קשה עוד יותר, שאתה מתערב לגמרי בחופש הפרט, לא בחופש המקצוע, אתה אומר לאדם מסויים: אני מחייב אותך לעבוד ולעבוד כך וכך. אתה גוזל ממנו את החופש שלו. הוא אינו יכול כבר שלא לבוא לעבודה, דבר שלפי כל הכללים מותר לי לא לבוא לעבודה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא בא ואינו נותן לאחרים לעבוד.

השר י. ספיר:

עכשיו אני בא לדבר אחר. אני חושב שהויכוח איננו היום על עניין זה, על פרט זה או אחר, צודק או לא צודק. ישנו הסכם שבכל מדיניות השכר עד האחד בינואר 1970 אין שינויים. זה היה מוסכם. ואני חושב שהממשלה, שהיא עומדת על הסכמים, חייבת לתבוע את זאת. זה צריך להיות הטיעון העיקרי. אם צודקים

או אינם צודקים, אני נכנס לויכוח, אבל אנחנו אומרים: ישנו הסכם, ועל ההסכם צריך לשמור, ומי שאינו שומר על ההסכם מפר אותו, ולגבי מפר הסכם אני יכול לנקוט באמצעים.

אני יודע את המציאות הממשית. אבל אני מבין שיש פה איזה הגיון האומר: נעשה זאת לגבי סוגים מסויימים שהם חיוניים ביותר, לא לגבי הכלל. אם באיזה מקום תהיה תקלה ותהיה סחבת בעבודה, לא הייתי ממחר להוציא צוי קריאה. ישנם שני דברים: בניה בטחונות ושיכוני עולים. אלה עומדים מעל לכל, ואם את שני הדברים האלה אני יכול להבטיח, לא הייתי הולך בעניינים אחרים לצוי קריאה. אם ישנה איזו תקלה בדואר והיא לא יותר מאשר שביתת האטה של דוורים, לא הייתי הולך לקראת צוי קריאה. אם תהיה שם תקלה גדולה מזו, נדון על זה לחוד.

אני מצטרף להצעת השד קול שנצביע מחר.

שד הדואר י. ישעיהו:

אני רוצה להוסיף עוד 2-3 הערות אינפורמטיביות שאינן מקילות, אלא מחמירות את המצב ואת סיכויי התפתחותו בחודשים הקרובים. במרכזים הגדולים של הדואר עובדים עבודה כתיקנה, אבל בירושלים ישנה שביתה משונה ומוזרה מאוד, שלכתחילה הוכרזה כשביתת האטה. כאשר הודענו להם שעל-פי הסכמי עבודה אינכם יכולים לעבוד כך ולא יוכלו לשלם לכם משכורת, כתבו: אין שביתה ואין שביתת האטה. מכחישים את כל העניין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

סתם אינם עובדים.

שר הדואר י. ישעיהו :

זו עבודה תרבותית, זה הוי תרבותי בעבודה.
עורכים שירה בציבור.

ראש הממשלה ג. מאיר :

זו עבודה תרבותית, זה הוי תרבותי בעבודה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

בתמיכת משרד החינוך?

שר הדואר י. ישעיהו :

לא. כאשר באים לנסות להפעיל את העבודה ולקיים את השירות, הם מוצאים אלף דרכים כדי להפריע מבלי להיתפס בכך שאפשר יהיה לנקוט נגד האיש באמצעים חקיינים.

הערה שניה: כאשר מדברים על ההתלקחות הזאת מסביב לענייני השכר, אני מבקש להביא בחשבון - ועל זה אני דן לפי השטח שבו אני עוסק - שהעובדים עלולים להגיד: "טוב, לא על שכר אנחנו מדברים", יש להם תרפ"ט טענות, תביעות ותואנות שיביאו לידי שביתה. יש להם תירוצים ותירוצים, לך וברר אותם. אתם אומרים להם בעניין שכר, הם אומרים לך: "אין אנחנו נוגעים בזה, אבל יש לנו כל מיני טענות". נוכחתי שזוהי ערימה גדולה כזו של כל מיני דברים שהם בגדר תואנות, אבל הלוז של הדברים הוא: "תן כסף"; אם תתן כסף, כל הטענות נופלות; אם לא תתן כסף, מופיעות טענות וטענות.

הערה שלישית: עניין המהנדסים. ולא רק מפני שהוא משמש דוגמה לאחרים גם בצורת השביתה ומשט גורם להרגשת אפליה, אלא הוא גם פוגע ופוגע מאוד. אני מעריך את החומרה שבעיכוב הבניה לעולים. אבל למשל בשטחי עבודות הדואר עלולה השביתה הזאת של המהנדסים לפגוע פגיעה חמורה בשירותים של התקשורת, בכלל זה שירותים הקשורים עם ענייני בטחון. יש לנו מכתב ממע"צ האומר ש"כל מה שהתחייבנו על ביצוע עבודות בדואר", שבעיקרן הן עבודות לצרכי בטחון, "מה שהתחייבנו איננו קיים, כך שמשתנות כל התחזיות וכל לוח הזמנים הן ביחס לתכנון והן ביחס לביצוע העבודות השונות בשביל משרדכם". שביתת מהנדסים תשחק את כל החיים.

לכן אני תומך בהצעה על הוצאת צוי קריאה. אני חושב שדצוי ודרוש להסביר את העניין מדוע משתמשים עכשיו בצוי קריאה ולא בצוי ריתוק ומה זה. וכאן אני בא וטוען שאם מוציאים צוי קריאה, אין צורך לבטל אותם מיד, כי צו קריאה פירושו שהאדם העובד על-פי החוזה צריך לעבוד עבודה תקינה, והצו צריך להיות קיים למועד ממושך יותר. זה שבאו עובדי הדואר אל שר העבודה וביקשו ממנו לבטל את צוי הקריאה, השאיר להם פתח פתוח לרמות אותנו. הם מציעים מן החרכים לראות מה יקרה בירושלים. הם מכינים שלא יוציאו פעמיים צוי קריאה. אם מוציאים צוי קריאה, צריך להיות ברור שמוציאים צוי קריאה על כך שכל הזמן העבודה תתנהל כסדרה.

שר התחבורה מ. כרמל:

אפשר היה להניח שהשנה הזאת, וביחוד החצי השני של השנה הזאת, תהיה שנה קשה מבחינת תביעות שונות לגבי העלאת השכר. והטעמים מובנים. כמובן שאם תהיה התמוטטות בקטע אחד של מדיניות השכר, אז ההתמוטטות תתרחב ותתרחב מאוד, ויש הכרח להתייצב בפני התביעות האלה ובפני חריגים, לפעמים מוצדקים, של ענייני שכר.

אין לי אמונה כמו לחברים אחרים היושבים סביב חשולחן הזה של הממשלה, שהבעיה הזאת ניתנת להיפתר באופן קל, כלומר או על-ידי חוק או על-ידי צו ממשלתי. לפי מה שאני מתבונן ומכיר את ציבור הפועלים בארץ על כל דרגותיו ועל כל ענפיו, כפי מה שהתבוננתי בעניינים גם בדמוקרטיה אחרות לא הצליחו להסדיר את העניינים ביחסי העבודה על-ידי חוקים ועל-ידי צוים ממשלתיים. הצליחו על-ידי דיקטטורה, בדמוקרטיה לא הצליחו בזאת. ואני חושש שאנחנו נוקטים באמצעים הנראים בעינינו קלים ומסדירים את העניינים, ואנחנו עשויים להיכנס לתסבוכות חמורות הרבה יותר ממה שעברנו בעבר. אני רואה את כל הקושי והחומרה שבמצב, אבל אין לי אמונה שזה ניתן להיפתר על-ידי צוי קריאה ושאלתי זה הכל יבוא על מקומו בשלום. עובדה היא שהוצאנו צוי קריאה לדוורים בתל-אביב אחרי שעשו שביתת האטה של חמישה ימים.

שר העבודה י. אלמוגי :

בתל-אביב לא הוצאנו.

שר התחבורה מ. כרמל :

זה לא הפריע לדוורים בירושלים לעשות גם כן שביתת האטה. והנה עברו יותר מחמישה ימים ולא הוצאו צוי קריאה נגדם. ואני גם יודע מדוע. כי יש גם גבול לכך כמה צוי קריאה אפשר להוציא.

אני מציע להזדקק לדרך הקשה, אבל היעילה ביותר בעיני למשא ומתן: הידברות, אורך רוח, שימוש בדעת הקהל, בעזרת ארגון העובדים, כדי להחזיר לעבודה את מי שמפסיק לעבוד, אם באופן מלא או חלקי, כדי להדוף נסיונות, למוטט את המדיניות של ההסתדרות לגבי השכר בשנה זו.

אני רוצה לשאול את שר העבודה: באיזו מידה הופעל ונעשה שימוש במכשיר של תיווך משרד העבודה? אני יודע שיש מוסד מיוחד כזה על יד משרד העבודה, ובעבר שר העבודה הקדיש לזה ימים ולילות ולא אץ להוציא צוי קריאה, ולא פעם, וברוב המקרים העניינים באו על סידורם על-ידי המאמץ הזה של ההידברות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

למשל, ומבלי לוותר להם?

שר התחבורה מ. כרמל:

יש הרבה דוגמאות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איזה?

שר התחבורה מ. כרמל:

יש הרבה מקרים.

שר העבודה י. אלמוגי:

תיווך מביא בכל מקרה לפשרה. יש כאן קודם כל תיווך בלתי פוסק: א) כל הזמן, זה חודשים, עומדים שר האוצר, נציב שירות המדינה וההסתדרות במגעים אתם; ב) בתיווך אתה מוכרח ללכת לאיזו פשרה. אם אתה קובע מראש את העמדה שעד שנת 1970 אין שינויים, אינך יכול להיות גמיש ואין לך מרחב. מה יועיל לך תיווך?

שר השיכון מ. בנטוב:

הם מנהלים משא ומתן על 1970.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי מנהל?

שר השיכון מ. בנטוב:

המהנדסים מדברים של 1970 ולא על 1969.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני שואלת אותך: ביולי 1969 צריך לנהל משא ומתן על 1970 ורק עם המהנדסים ולא עם כלל ציבור הפועלים?

שר התחבורה מ. כרמל:

איני מקבל את ההנחה של שר העבודה לגבי המושג תיווך בין מעביד לבין עובדים, היינו שאם יש סכסוך במקום עבודה מסויים והם תובעים את תביעותיהם, איני מוכן להיכנס לתיווך ואני מוכן להוציא צוי ריתוק, הואיל ואם אכנס לתיווך, אצטרך לוותר. אני מבין שאם שני הצדדים אינם יכולים להגיע לידי פתרונות, משרד העבודה נכנס לעניין ומתערב בזה.

שר העבודה י. אלמוגי:

בהסכמת שני הצדדים.

שר התחבורה מ. כרמל:

הוא מתערב כדי להביא את הספינה לאיזה קצה ולא להניח מראש מה שאתה מודיע לנו פה, שבמשך החודשים אשר לפנינו אין בדעתך להתערב בענייני סכסוכי עבודה, כי אם תתעשר תצטרך לתת. היו התערבויות רבות של שר העבודה בעניינים שונים של משרדי, שלא נגמרו בזה שנתנו להם. יש דיבור ויש שכנוע. אני מאמין שבדרך זו אפשר להגיע לתוצאות טובות יותר מאשר על-ידי הוצאת צו קריאה, אפילו אם בדרך זו האיש יתייצב לעבודה תקינה. אבל אני חושב שלטוח ארוך יש בזה משום ערעור חמור של יחסי עבודה ויש בזה משום פגיעה לדרך שנצטרך לסגת ממנה, אולי קצת באיחור.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

רבותי! ישנם כיום שני חזיונות אוניברסליים בעולם. החזיון הראשון שפסח על הארץ אלה הן התמרדויות באוניברסיטאות, והחזיון האוניברסלי השני אלה הן ההתמרדויות של עובדים נגד האיגודים שלהם. ואנגליה אינה היחידה, בזה אתה יוסף ספיר צורק. אבל אנגליה היא היום דוגמה קלאסית ביותר לכך.

קיבלתי בעצם רשות הדיבור לאחר שהשתמע משמו כאן. אני מלא הערצה להסתדרות. העובדה שישנה יציבות, היא הודות להסתדרות. ואם מישור עלה קורבן על מזבח היציבות, זוהי לצערי העמוק ההסתדרות. זה באופן אובייקטיבי. ואני מלא הערצה לאלה שניהלו מדיניות שבר זו במשך שנתיים - לבקר, למשל ולאחרים - שעמדו תחת לחץ אדיר. כי בכלל מהו תוכן החיים של ההסתדרות לגבי העובדים? להגן על העובדים. אבל כאשר ההסתדרות מופיעה כל הזמן בתור מגינה על הממשלה ועל המדינה, והיא מתייצבת נגד לחצים של פועלים, אין זו פוזיציה הולמת ארגון הפועלים על כל הזעזועים הקשורים בזה.

השר י. ספיר:

יציבות היא גם לטובת הפועלים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כל אחד מאתנו יודע זאת, אבל גם לפועלים יש איזה דעות בעניין זה. אני בדרך כלל גם כיום בדעה שנחוצה בוררות חובה. יכול מאוד להיות שאילו קיבלו את הדבר הזה, זה היה מסתיים כמו באנגליה. אני יודע. מסדר היום שלי לא ירד העניין של בוררות חובה. אבל עכשיו אני מדבר בקשר למצב הנוכחי.

יש לפנינו 4-5 חודשים קריטיים. נכון מה שאמר שד התחבורה השר כרמל, שאיננו יכולים כרגע להניח שכמה שלא הצליחו בשום ארץ, נצליח אנחנו בעניין זה למצוא איזה פתרון שיניח את הדעת. אני מדבר על כלמים. צריך לחפש במשך ארבעת-חמשת החודשים הללו כלמים נגד הידרדרות.

אני מקבל את העניין של צוי קריאה. אני רוצה להגיד איזה סוד שיש לי פה. אני חושב שזה הסוד שלי. ישנם מצבים באיגודים המקצועיים שהם מסתבכים בעניין זה בצורה כזאת, שכאשר בא צו קריאה זה מחלץ את ההנהגה של האיגוד המקצועי מצורך להשתמש בכל האמצעים. אין זה עומד בסתירה לכך שצריך לעשות אולי עוד נסיון אחד של הידרדרות, גם להגיד להם שלא תהיה לנו ברירה, אלא שיהיו צוי קריאה. יכול מאוד להיות שיש עניין, שלפני שנפעילים את צוי הקריאה, לקיים בירור חשוב עם המהנדסים בשיתוף מספר שרים.

שר העבודה י. אלמוגי:

זה בלאו הכי נעשה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אם זה לא יעזור, אני בלי נחת אחיה בעד זה שנסתמש בצוי קריאה, שאגב כמידה שידוע לי השתמשו בזה אולי פעמיים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

פעם אחת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לגבי עובדי חשמל.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

שם זה היה באיום שיוציאו צוי קריאה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

שם זה לא הגיע להפעלה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לא היתה אינפלציה של שימוש באמצעי זה.

אפשר להסביר זאת לציבור. יש הסכמים, יש לחץ דעת הקהל. יש לזה ערך. סוף כל סוף זהו ציבור אינטליגנטי קצת יותר מאשר הדוורים. העניין אינו פשוט כל כך אני בעד זה שנאשר את ההצעה על הוצאת צוי קריאה ושלפני הפעלת הדבר שיהיה אתם משא ומתן רציני נוסף ולהעמיד אותם על חומרת העניין.

חשר מ. בגין:

אחת הטענות, אולי אפילו הטענה העיקרית נגד הרעיון של בוררות חובה, היא זו שאין לפתור סכסוכי עבודה בעזרת החוק. אני מבקש להפנות את תשומת לבם של כל חברי הממשלה לעובדה שצוי קריאה ניתנים על-פי החוק. על כן יוצא שעל-פי דרך של חקיקה מנסים להסדיר בעיות עבודה, סכסוכי עבודה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

האם צוי קריאה נופלים עלינו מן השמים?

נתקבל חוק שלפיו אפשר להוציא תקנות למצב חירום. על-פי החוק הזה צריך להוציא צוי קריאה. יתכן שהמחוקק לא התכוון אז לכך. היו דברים מסויימים בשנת 1948. אבל 21 שנה לאחר מכן אנחנו מפעילים את החוק הזה.

שר הסעד י. בורג:

אין זה הסדר סכסוכי עבודה, אלא המשך עבודה.

חשר מ. בגין:

אם מאיימים עליך בשביתת האטה, אם לא תשלם שכר עבודה מוגדל, הריני מתקשה למצוא לה ביטוי אחר מאשר סכסוך עבודה. אבל השאלה היא שכאן זה אינו סכסוך עבודה קלאסי בין גותן עבודה פרטי לבין העובדים במפעל, אלא

אלה הם סכסוכי עבודה על-פי הזמנים החדשים בין רשות הנמלים, הנקראת מעביד, וזוהי רשות ממלכתית, והעובדים הם עובדים, והשנאל החדש שלנו הקרוי "מצפן" (השר ז. ארן: עוכרי ישראל!) אומר ככה: המעביד הוא פטריוט! מיהו המעביד? רשות הנמלים, רשות מרשויות המדינה. לפני יותר ממאה שנה קרא מרכס דיגים וחשבונות ממכרות הפחם באנגליה. העובדים היו מתחלפים באותה המידה. המעביד הוא היום רשות הנמלים, ואומרים בלעג המעביד הוא פטריוט. לא צריך לקרוא לפי זה לפועלים תבלנים.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

נדמה לי כי באשרוד השנאל החדש הוא הסתדרות

העובדים הלאומית.

השר מ. בגין:

דבר על זה עם חבר הכנסת שוסטק. מה אתה מדבר אתי

על כך?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

על כל פנים, במרכז המורים הקיצוניים ביותר הם

אנשי המפד"ל.

שר הסעד י. בורג:

נמצא עוד שאלה אנשי מפא"י.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלון:

בהסתדרות המהנדסים אלה הם מפ"ם וגח"ל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בכל מפלגה השמאל שלה.

השר מ. בגין:

אני רוצה להפנות את תשומת לבם של החברים לעובדה שמדי פעם בפעם עולה הבעיה של צוי קריאה השואבים את סמכותם מן החוק ואנחנו עדים לכך שחוק עומד להסדיר את ענייני העבודה. אבל שמעתי גם מאדם מוסמך דעה מדוע יש חוק בעניין צוי קריאה ואין חוק בעניין בוורות חובה. יש להבדיל בין אורח חיים ובין מקרים יוצאים מהכלל. אם תהיה בוורות חובה, הרי ייקבע אורח חיים כזה. אבל צוי קריאה תוציא הממשלה רק מדי פעם בפעם, והממשלה תדאג לכך שזה לא יהיה אורח חיים.

אני חושב שיש פה טעות. כאשר הייתי חבר הכנסת בלבד ולא גם חבר הממשלה, שמעתי דעה שהממשלה והכנסת אינן צריכות להתערב בענייני עבודה, לזה ישנו איגוד מקצועי, מצד אחד נותן העבודה, מצד שני העובדים והם יסדירו את העניינים ביניהם על-פי הסכם, אינדיבידואלי או קולקטיבי. עכשיו אני שומע ממך חביעה שהממשלה תעשה את ההתערבות החמורה ביותר בענייני עבודה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה משק שלה.

השר מ. בגין :

כל משק הוא של המדינה.

ראש הממשלה ג. מאיר :

אנחנו מדברים על משק ציבורי.

השר מ. בגין :

לא הייתי עושה הבדלה כזו. הממשלה אינה מעביר במובן המצומצם של המושג. מכל מקום, הממשלה נקראת עכשיו להתערב בצורה החמורה ביותר. אני משמיע את כל הנימוקים האלה כדי להגיע למסקנה מסוימת, אני מתפלסף.

בנוסף לכך, אם לגבי עובדי החשמל הוצע להפעיל את הצוים הללו, לגבי הדוורים הוצע להפעיל, וגם הופעלו מספר צוים, לגבי המהנדסים אנחנו עומדים להסמין את שד העבודה להוציא את הצוים האלה - ההנחה היא שהם לא יהיו היחידים העומדים בתור במשך ארבעת חודשי העונה החמה הזאת - "חמה" תרתי משמע, לדרוש תוספות שכר. אין זה חד-פעמי. זה יכול להתרחש כל שבוע במשך ארבעת החודשים האלה. כך אני חייב להשמיע את דעתי נגד ריבוי השימוש בצוים הקרואים "צוי קריאה". לדעתי זהו ULTIMATE WEAPON מלבד הפעלת שירותים על-ידי צבא. גם את זאת עושים. אבל אוי ואבוי אם צריך כבר לשלוח צבא להפעיל שירותים. אבל זהו ULTIMATE WEAPON אם גם הנשק הזה יישחק, אם יתברר שאין הוא משפיע ודווקא קבוצות קטנות, שיש להן כוח לחץ גדול (השר מ. קול: קבוצות מפתח) אינן מתחשבות בזה, מבטלים את כוחו של הנשק הזה, וזה יכול להתמוזז. זוהי סכנה גדולה. אז כבר לא יהיה שום מכשיר כדי לחשפיע.

משום כך אני רוצה להזכיר שבלילה ההוא, כאשר ישבנו בקריה ושקלנו את הבעיה של הוצאת הצוים, לא היה איש מחברי הממשלה שלא הביע את רגשותיו שזהו עניין קשה, שאנחנו לא בחדווה מחליטים על כך. אמנם הרוב הצביע בעד זה ורוב גדול. אני חושב כי במקרה זה הרוב לא טעה, אם כי מתוך הוכחות היסטוריות ונסיון לא אטען שהרוב תמיד צודק. גם לא אטען שהמיעוט תמיד צודק, אם כי איבסן חשב כך. מכל מקום היה רוב, ורוב גדול בעד הוצאת הצוים. היו שני חברים שהצביעו נגד: כרמל ובנטוב. אבל כל אחד בקרב הרוב לבו היה כבד עליו. ובאמת לא היתה ברירה אחרת.

שר החינוך והתרכות ז. ארן:

זה לא היה רוב מדכא, זה היה רוב מדוכא.

השר מ. בגין:

נצטרך או להמשיך בשיטה זו כעבור מספר שבועות, כי עדיין לא פתרנו את בעיית הדוורים באמצעים אלה, ונצטרך להוציא שוב צוים כאלה. איני רוצה לשלול את הדבר מבחינת האינטרס העליון של המדינה הנמצאת במצור. אני רק קובע שזה עלול לשחוק לגמרי את עצם המכשיר הזה. הלוואי שלא נצטרך לו. אבל אם נשחמש באופן שיטתי במכשיר הזה, נישאר כעבור זמן קצר גם בלי המכשיר הזה.

לכן אני רוצה להביע היום ספקות עמוקים אלה. יש דבר שאיני יכול להסביר לעצמי בשכל הישר. איך אמר פעם וילסון? אי אפשר לפתור היום בעיות על-ידי כך שנלך מדי יום ביומו לבית הקברות במרגייט ונשאל עצה. אנחנו מאה מיוחדת ותקופה מיוחדת. אבל איני יכול להבין מה בכל זאת אלה השוללים לחלוטין את עצם הרעיון של בורות חובה, האם הם אומרים שנלך עוד פעם בדרך של צוי ריתוק? קשה לי להסביר זאת לעצמי בשכל הישר. בכל זאת לא ניסינו עדיין ללכת בדרך ההיא של בורות חובה שאינה כל כך חריפה. זהו עניין של שיפוט, של בירור, של תיווך, הכרעה על-ידי אדם או על-ידי איזה גוף שיש לו איזה שיפוט כללי. הכל

במסגרת אנושית.

לסיכום אני רוצה לומר שאני ממליץ לא למהר עם ההחלטה על הוצאת צוי קריאה. אבל אם רוצים להכריע, אני רוצה קודם לקיים התייעצות עם החברים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

עניין פועלי נמל אשדוד היה מבחן גדול בינינו, בין ההסתדרות והעובדים באשדוד. לצערנו נכשלנו באותו עניין, אמנם לא באשמתנו, כיוון יש לנו שם עניין עם פרץ וועד התפעול, שאין להם לא יחס של כבוד ולא יחס של הבנה לא לממשלה ולא להסתדרות. שם השתמשנו באותם האמצעים שהיה נכון או לא נכון להשתמש בהם בשנות העשרים, השלושים והארבעים, אבל לא בשנות השישים עם הפועלים הללו. אנו נכשלנו. זה כמובן מטיל את הצל על כל יחסי העבודה כיום במדינה, באשר אלימות של עובדי נמל אשדוד מאוד משפיעה על כל אלה האומרים: "אתם רואים, הם התעקשו, הרי באלימות הם השיגו מה שרצו ולא הועילה לא הממשלה ולא ההסתדרות כדי למנוע זאת". אנו כמובן איננו אשמים בזאת. יש לנו היום משא ומתן עם אלמנט כזה שהוא רחוק מכל המושגים הללו של משפט ושל משמעת ושל ציות לאגודה המקצועית וציות לקריאת הממשלה. הם רחוקים מאוד מזה. אנחנו נתונים עכשיו במצב קשה ביותר בכל השטחים של יחסי העבודה.

מה שאנחנו צריכים עכשיו לדעתי לעשות, הוא להמשיך איכשהו את המצב עד לשנת 1970. ולדעתי אותה הצעה על ועדה שתקבע את העניינים לשנת 1970 צריכה להיות לא רק לגבי המהנדסים, כי יכולים כולם ויתבעו תביעה זו. אני מתכוון לוועדה לקביעת שכר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין הצעה כזו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אנחנו צריכים לומר בינינו לבין עצמנו את האמת, שכיום אמנם אומרים שהמדד לא עלה ואנחנו מחזיקים איכשהו את השכר כפי הוא נקבע לפני שנתיים. אבל גם זה אינו נכון. המדד אמנם לא עלה, אבל המחירים עלו. בכל מקום שאתם צריכים להשיג איזה דבר, אתם משלמים ב-30% וב-40% יותר, ובכמה דברים עוד יותר מזה.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

איפה? לא היו דברים מעולם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

חשאל את הגברת.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

עליית מחירים ב-40%?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אפילו מחירי העגבניות עלו.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

זה תלוי בעונה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

תמיד ישנה עונה, כאן עונה זו וכאן עונה אחרת.

בשעה שאתה צריך לקנות משהו, בשעה שאתה צריך ללכת לחייט, אינך משלם מה ששילמת לפני שנתיים, אלא ב-30% יותר מזה, וכן גם במספרה. המרד הוא בסדר, אבל המצב של המזכירים הוא אחר לגמרי, וזה אינו הולך לפי המרד.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

המרד משקף.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא אינו משקף. אל נרמה את עצמנו: הוא אינו משקף. יילך משהו מכס כיום בהיר אחר וינסה לקנות ולתפור ולהזמין אומן לביתו לשם איוה תיקון, יראה אם זה לפי המרד או לא.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

ביחס לאומן זה נכון.

השר י. ספיר:

אומן מרוויח קצת יותר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא מרוויח יותר ויכול לשלם יותר. אבל כל אלה שצריכים להתפרנס מהשכר שהם מקבלים, אין השכר מספיק להם. ואלה המקבלים משכורת מאוד נמוכה, זה פוגע בהם ביותר. וודאי יש להתפלא על אלה הבאים למקום העבודה והם שרים במקום לעבוד. אבל שמעכם הכלכלי של אלה אינו טוב כל כך - בזה אין ספק.

ראש הממשלה ג. מאיר:

המהנדסים?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא המהנדסים, אבל כל אחד מהם עומד בפני ההתחרות הגדולה של המפעלים על כוח אדם מקצועי. הוא יכול לעבוד עכשיו במשק פרטי, בתעשייה הפרטית או בכל מקום אחר, ולקבל 50% או 79% יותר מאשר אצלנו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אלה כבר הלכו למשק הפרטי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא. תקרא את המודעות הרבות בעתונים שמחפשים מהנדסי אלקטרוניקה ואחרים. יש מחסור בעובדים כאלה. הוא עומד בפני הבעיה האם ללכת למשק הפרטי, או להישאר בממשלה. אמנם לא כל אחד רוצה לעבוד למשק הפרטי. יכולה להיות גם תקופה של מיתון. כשהוא נמצא בממשלה, זה מבטיח משהו. אבל אין

זאת אומרת שהוא יגיד שהוא מוכרח להמשיך באותה המשכורת שקיבל לפני שנתיים. נהיה מוכרחים להגיע לידי שינוי בשכר גם של הפועלים, גם של המהנדסים, של כל אלה העובדים בשירות המדינה. לדעתי אם אנחנו רוצים להכין קצת חומר לממשלה הבאה, צריכה להיות ועדה שתבחן את המצב לאשורו, מה אפשר לעשות ומה אי אפשר לעשות. אם נגיד להם רק ריתוק, גם ריתוק לא יועיל. אם נגיד שאנחנו מושיבים ועדה שתחקור את העניין ואנחנו רוצים לקוות שיש איזה צדק גם בחביעות שלהם, אבל זה מוכרח לקחת זמן עד שהדברים ייבדקו, ואנחנו יודעים שהועדה הזאת לא תגמור את עבודתה לפני שנת 1970 - הרי זה עלול להרגיע אותם, אם כי עכשיו לא יקבלו שום דבר. אני חושב שהם רוצים עכשיו לקבל איזה דבר. הם יודעים שהם התחייבו לפי הסכם עבודה עד ראשית 1970, אבל הם רוצים שבתחילת 1970 יהיה מצבם אחר. ואני אומר שיכול להיות שמצבם צריך להיות אחר.

דבר שני: ביחס לבוררות חובה. אני יודע שיש אצלנו חילוקי דעות. אני זוכר כי כאשר אני באתי לארץ לפני 43 שנה וסידרנו לנו איזה מצע לבחירות, הכנסנו למצע את העניין של בוררות חובה. אז זה היה יותר עניין נגד ההסתדרות מאשר נגד נותני העבודה. בכל אופן, הלכנו בסיסמא זו לבחירות, ועד היום הדבר הזה לא נחקים. ישנם קשיים. אמנם אם זה יתקבל בכנסת כחוק יהיה גם חוק שכזה. לו היתה אחדות דעה לפחות בדבר אחד, שבוררות חובה תונהג רק בעניינים החיוניים ביותר. יש עוד הרבה מפעלים ששם לא אכפת לנו אם ישבתו באיזה בית חרושת לטקסטיל ואחרי כן יבואו לחפש דרך איך לצאת מהסכסוך. אבל במפעלים החיוניים צריכה להיות בוררות חובה. לו ההסתדרות והממשלה היו מתרגלות לזה, היה גם הציבור במדינה מתרגל שיש חוק כזה במדינה. יש עוד חוקים שאנחנו לא רוצים לסבול. לא רוצים לסבול, אבל מקבלים אותם. אני חושב שלו היו מנהיגים בוררות חובה, היה זה טוב גם בשביל ההסתדרות. פעם אמרו שזה מוציא מההסתדרות את כוחה, אם במקום שהיא תסדר איזה סכסוך עבודה, מוסרים את זה לבוררות חובה. היום אף אחד לא יטען שמוציאים מההסתדרות את כוחה. אלה שהיו פעם מתנגדים להסתדרות, אומרים: הלוואי וההסתדרות יכלה להשתלט על העניינים ושתייה חזקה. פירוש הדבר שכיום אין בהצעה זו משום פגיעה בהסתדרות. אף אחד אינו רוצה להחליפה. ראינו שככל שההסתדרות תהיה חלשה יותר, המצב במדינה יהיה קשה יותר. אם אנחנו נקבל את

הדבר הזה, הרי גם הפועלים והעובדים במוסדות המדינה יתרגלו לעניין זה, אם כי אולי לא בשנה הראשונה וחשניה, אבל הם יתרגלו במשך הזמן שיש בוורות חובה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

את זאת אתה מציע לכנסת הזאת?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מזמן אני מציע זאת. אם שר המשפטים מביא עכשיו חוקים שבכלל לא יוכלו להתקבל בכנסת זו, יניח גם הצעה כזו בעניין בוורות חובה על שולחן הכנסת. זה יוכיח לציבור שאנחנו הולכים לקראת הסדר. אני תולה דבר אחד בשני. אם אחם תסכימו להניח את הצעת החוק הזאת על שולחן הכנסת, אסכים גם להניח את הצעת החוק שדובר על אודותיה קודם לכן. אבל בכל אופן יש לבחור ועדה לכל בעיית השכר. זה עלול להשקיט את הרוחות בארבעת-חמשת החודשים הקרובים.

סגן ראש הממשלה וחדש לקליטת העליה י. אלון:

אשתדל לא להיכנס לויכוח כללי, אבל ברשות ראש הממשלה אני מוכרח להעיר בצמצום מספר הערות על הדברים שנשמעו וגם להביע את דעתי.

על-פי הסטטיסטיקה של ארגון העבודה הבינלאומי, מסתבר שבארצות שיש בהן בוורות חובה, יש מקסימום של שביתות.

חדש י. ספיר:

באיזה ענפים?

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

בכל הענפים, ולא רק במפעלים ממשלתיים, אלא גם במפעלים פרטיים. אוסטרליה, שבה ישנם חוקי עבודה המחמירים ביותר בנושא של בורות חובה, מחזיקה כמה שנים בשיא של סכסוכי עבודה - גם במספר הסכסוכים, גם באובדן ימי עבודה וכיוצא בזה.

חוק האפט-הרטלי, המחייב חובת הודעה מראש, COOLING OF PERIOD של 75 יום - ארצות הברית זוהי אחת הארצות הפרועות ביותר בסכסוכי עבודה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אחוז הפועלים המאורגנים שם הוא נמוך מאוד.

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

שם היו שביתות ששיחקו נמלים לאורך חופים שלמים לחודשים שלמים. לעתים קרובות לא רק התערבות שד העבודה היתה נחוצה, אלא גם התערבות הנשיא. הסתבר שלא קל להשגשג בחוקים שאין הציבור יכול לעמוד בהם.

כאשר היה לי הכבוד בתור שד העבודה במשך שש שנים וחצי להסיר מעל סדר יומה של הכנסת הצעות חוק פרטיות על הקמת בורות חובה, תליתי הרבה תקוות בדברי התשובה שלי בכך שהקמת כתי דין לעבודה תפתור לפחות שתי בעיות שהיוו מקור אדיר לסכסוכים:

(א) פירושים מנוגדים על המשמעות של חוזי עבודה או של סעיף מסעיפיהם; (ב) ויכוחים על עובדות, FACT FINDING.

אני מאמין עד עכשיו שסמכות כזאת יכולה להקטין את מספר סכסוכי העבודה לאין שיעור. הרבה מן הסכסוכים נובעים מפירושים שונים של חוזים, או מויכוח על העובדות.

אני מצטער לקבוע שבגירסה האחרונה של החוק, כפי שהוגשה לקריאה השלישית לכנסת, שתי הסמכויות האלה שהיו כלולות בהצעת החוק גם על דעת שר המשפטים וגם על דעתי ובאישור הממשלה כולה, אם כי בניגוד לחלקים מסוימים מחברי הכנסת - שתי סמכויות אלה הוצאו מסמכויות בתי הדין לעבודה. העבתי שניתן הסמכויות האלה יהיה גם לטובת העובדים וגם לטובת המעסיקים. אני מצטער מאוד שעתי הסמכויות האלה הוצאו. אני הייתי מעדיף שנחזיר את הסמכויות האלה, אם גם לא בכנסת הזאת, במקום לעשות כדורות חובה.

הבעיה שיש למשק הישראלי אינה עם ציבורים מאורגנים, בין אם מדובר על עובדים ובין אם מדובר על מעסיקים. הציבור בארץ, על כל המגזרים שלו, הוא בדרך כלל ציבור אחראי. אני מסכים עם כל מלה שאמר שר החינוך ביחס לאחריות העצומה שלקחה עליה ההסתדרות. מתקפים אותה פה על עניין אשדוד, שגם כאילו נכנעה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא היתה לה ברירה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלון:

אפילו אנחנו היושבים סביב השולחן הזה, אם גם רובנו חברי ההסתדרות, לא מצאנו כוח או נתיצות לומר גם מלה טובה להסתדרות על המעמסה שקיבלה על עצמה בקשר למדיניות הקפאת השכר. ההסתדרות נענתה בשנאים אלה לבקשותיה ולתחינותיה של הממשלה. הייתי אחד מנציגי הממשלה שטיפלו בזאת שההסתדרות תקבל החלטה מחייבת לגבי הימנעות מתביעות תיקוני שכר עד 1970, ואנחנו התחייבנו על כמה דברים הקשורים במיסוי וכיוצא בזה.

קרה דבר מעניין: האחריות כולה נשארה על כתפי ההסתדרות, והיא משלמת בעד זה, כי עובדים חדלים לראות בה נציגה של העובדים, אלא נציגה של המדינה. אומרים אפילו שהיא סניף של הממשלה.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

הממשלה גם היא של העובדים.

סגן ראש הממשלה וחבר לקליטת העליה י. אלוץ:

אל נתענגע למשטר שבו בעצם יהיו סידורים שיהיה איסור שביתה גם כשהיא צודקת. זה יהיה משעמם מאוד. יש משטרים כאלה בעולם. אני רוצה להידמות להם.

אנחנו מגוימים קצת בעצמנו. אם אני משווה את המצב של יחסי העבודה במדינה ישראל, הוא קשה, למצב של יחסי העבודה במדינות אחרות, הרי הוא הרבה יותר משופר מאשר באנגליה ובצרפת, באמריקה, בקנדה, באוסטרליה, באיטליה ובארצות השפלה, הולנד ובלגיה, שגם היו שביתות נוראות. נכון שבכרית המועצות אין שביתות. אומרים שגם במצרים אין שביתות.

אני רוצה שחווה עבודה ייחתם כתוצאה ממשא ומתן חופשי בין הצדדים. יחד עם זה, אני רוצה שהסכם העבודה יכובד על-ידי שני הצדדים. לזה אינה נחוצה כוונות חובה. לזה נחוץ בית דין לעבודה. זה אינו דומה אחד לשני.

הערה לשך בגין: הוצאת צוי קריאה לעבודה - וזה השם הנכון, צריך להכניס את המינוח הנכון - לא נועדה לפתור סכסוך עבודה. היא גם אינה מתערבת בסכסוך העבודה. בעצם שני החוקים, גם זה המחייב חוקים לעבודה בשעת חירום וזה המסמין את הממשלה להוציא צוי קריאה לעבודה - שניהם לא נועדו לסידור סכסוכי עבודה, אלא להבטיח שירותים חקיניים - הראשון בשעת חירום, והחוק השני נועד להבטיח שירותים חיוניים גם לעת שביתה או השבתה, בלי לבדוק אם השביתה צודקת או ההשבתה צודקת. אין הוא מתערב בסכסוך עבודה ואינו בא ליישב את סכסוך העבודה.

כשר הקליטה זימנתי את עצמי לאיזו שיחה עם שר האוצר, שר העבודה ושר המשפטים להתייעץ מה לעשות בענייני שיכון עולים, כי כפי שאמרה ראש הממשלה - וזוהי האמת במלואה - גם בלי סכסוך העבודה אנחנו במצוקה בעניין דיור לעולים. קל וחומר עכשיו.

אני חשבתי אז ואני חושב גם היום, שאם וכאשר ייאלץ שר העבודה להוציא צוי קריאה, יעשה זאת בלאו הכי במינימום ההכרחי, ולא נוציא צוים לגבי מי שאינו יכול לתרום לנושא שאותו הממשלה רוצה לקיים. היום זה יכול להיות שיכון עולים, מחר זה יכול להיות דבר אחר חיוני. פעם הוצאתי צוי קריאה לעובדי הטלקס שניתקו את מדינת ישראל מכל העולם והם אמרו שהם יקבעו איזה מברק הוא בטחוני. לאחר שעשיתי כל מה שיכולתי לעשות כדי לדון אתם, הוצאתי צוי קריאה. ואז נכנעו.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

למה לא המשיך לתווך?

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

תיווכחי בהרבה דברים: בעסקי נפט ובעניין נמל אשדוד ובעניין עובדי חברת החשמל. עשיתי זאת לפני הוצאת צו קריאה.

אני מבקש דבר מכל חברי הממשלה. אנחנו כולנו חברי מפלגות. הצל של ארבעת חודשים אלה איננו נותן את אותותיו רק בציבוריות הרחבה. הוא עלול לתת את אותותיו גם ליד השולחן הזה. לכל אחד יש ה"פייבוריטים" שלו, לכל אחד יש אצבע, בלי רצונו, באיזה ארגון המעלה במקרה מסויים תביעות. הפעם בעניין המהגנדים באה התביעה דווקא מרשימת "לקידום", שזוהי קומבינציה של מפ"ם וגח"ל.

חשד י. ספיר:

וקול ודאי.

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

הם תובעים תביעות קיצוניות בעת שהא מפלגת העבודה הוא מתון. במקום אחר זה יכול להיות ההיפך. לא הייתי רוצה שיתקבל הרושם שלב הממשלה איננו שלם BY HOOK AND BY CROOK להפעיל את הפניה לקיום העבודה כתיקונה, אבל אפילו לו הייתה הממשלה בעד בוררות חובה, הרי זה לא היה נעשה בשבועיים האלה. זהו עניין לשנה הבאה. אני מבקש שכולנו ניתן את הסמכות המיוחדת לשד העבודה להוציא את צוי הקריאה. אין ספק שהוא ימצא עם העובדים את כל מה שצריך, שכן ילכו לבניה לעולים, ומה שנחוצו יעובד במשותף עם משרד השיכון ומשרד האוצר. אבל אם לא יהיה מנוס, יש להוציא צוי קריאה תוך הסברה לציבור מדוע זה היה הכרחי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני בטוחה - אני מבקשת סליחה אם זה איננו ככה - אם כל חברי הממשלה קראו בעיון את ההסכם בין ההסתדרות ובין פועלי נמל אשדוד. אני בטוחה שכולנו קראנו מה שכתבו בעתונים, אבל איני בטוחה אם כולם קראו את ההסכם וחשבו את זה למה שהיה. אם לא עשו זאת, אני מציעה להם אחת משתי אלה. אף אחד מאתנו איננו מחוייב לדבר על זה, אבל במידה שהוא רואה את עצמו מחוייב לדבר על זה, אני מציעה לו דבר פשוט: לא לסמוך לא על עתון זה ולא על עתון אחר, אלא לקחת את ההסכם ולעיין בו ולהקדיש לו חצי שעה, כי אין הוא ארוך כל כך. אם חשוב שנדבר על זה, חשוב לראות את ההסכם, ואם יעינו בהסכם, לא יצא "השד" שחור כל כך. רחוק מזה.

אני יודעת שאותם העתונים האומרים עכשיו על ההסתדרות בעניין נמל אשדוד מה שהם אומרים - מה הם לא עשו כדי לבזות את ההסתדרות בזמן המשפט? אין אני אומרת שאי אפשר היה לסדר את המשפט אחרת, אבל כאשר ראינו גם את נציגי הפועלים במשפט, צדק השד שפירא בשאלתו: מתי זה היה שכמה יתנהגו? אבל רבותי, מתי ההסתדרות הגיעה לזה, להעמיד למשפט להוצאה מן ההסתדרות קבוצה גדולה של פועלים? בכל זאת הפעם הלכה לזאת. האם זה טוב ונעים ונחמד כל כך? אני מכירה את "הגזלן" אנשל. הוא לא יכול היה להשתלט על מהלך המשפט, וזהו איש מלא עדינות ויושר וכל המידות הטובות. מה לא עשו ממנו? איך הטלוויזיה לא השתגעה מסביב לעניין הזה? על-פי החלטת הכנסת אסור לשר ההסברה לנגוע בענייני הטלוויזיה, ועל-פי דרישת אברהם אסור גם למינהל שירותי הטלוויזיה לנגוע בזאת. רק העתונאים יקבעו מה טוב ומה רע. יש לנו ברוך השם חופש אקדמאי באוניברסיטאות. אסור לממשלה להגיד שלפי התחזית לחמש השנים הבאות נחוצים לנו לא כל כך הרבה עורכי דין, אבל נחוצים לנו מהנדסים. אסור לה להגיד זאת, יש חופש אקדמאי. לממשלה יש רק רשות לתת חקציבים, וכל שנה גדולים יותר.

שר השיכון מ. בנטוב:

חובה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

עכשיו ביחס לטלוויזיה, הם מלהזכיר שהממשלה תביע את דעתה. הקימו מינהל ציבורי. קם חבר כנסת, עם כל הכבוד לו, מר אברהמוב, ואמר: מה? המינהל הזה יתערב? לא, יש חופש עתונאי. מי בתור בעתונאים להחליט כמה שעות בשבוע הוא צריך להקדיש לחבר פלוני של הכנסת המייצג את הרוכ המכריע בעם? מה אנחנו עושים? אני בעד משטר דמוקרטי. אבל אם זוהי דמוקרטיה, מה לי לעשות ולא יעניש אותי אלוהים, שאני חושבת כי בדרכים האלה אנחנו הולכים לאנרכיה, להפקרות למה שהוא ההיפך מדמוקרטיה. הטלוויזיה מתרוצצת. העתונאים ראו את זה כתג גדול, ופרץ, שהוא כנראה בחור ממולח, בין זאת, אם בטלוויזיה, אז עוד פעם צעקות במשפט ועוד פעם עלבונות. וכך מכים את ההסתדרות פעמיים: (א) מדוע סודי המשפט כאלה? מדוע המשפט היה כזה? (ב) ומדוע הסתדרה עם הפועלים?

מה היה המסמר בכל העניין הזה? מדוע העמידו אותם למשפט? על זה שהפרו הסכם בעניין מועצות היצור. עכשיו ההסתדרות השיגה זאת, לא אני ולא בקר ולא מישור אחר מההסתדרות מוכן לחתום על שטר שהפועלים יגשימו את זאת. אבל ההסתדרות השיגה שיקומו מועצות יצור. שמעתי לפי העתון היו בחירות. אולי זה לא יזיק. שרף הזכיר את העניין העדתי. סיפרו לי אנשי ההסתדרות שפרץ זה או פרץ אחר בא ואמר: מה אתם רוצים מאתנו? אתם רוצים שיהיה לנו אמון אליכם? אתם אשכנזים, לסקוב הוא אשכנזי, מנהל הנמל הוא אשכנזי. מה אתם רוצים, שיהיה לנו אמון אליכם? אין לנו אמון אליכם. לך ועשה איזה דבר.

שנחת מאד כאשר ישבו שר האוצר ושר העבודה עם משלחת של התאחדות בעלי התעשיה בעניין אשדוד והם אמרו שני דברים חשובים מאד; ואת זאת אמר גם יושב-ראש התאחדות בעלי התעשיה בכנס הכלכלי וגם סוזיב בוועידה

של התאחדות בעלי התעשיה: א) בדרך כלל הודות להסתדרות ישנם יחסי עבודה תקינים. וזה נכון. ב) איפה הצרה? במשק הציבורי. זוהי עובדה. יש מה להגיד על זה?

רוצה אני עכשיו לשאול את חשד כרמל: מה האורך של אורך הרוח? ואם אורך רוח ארוך כאורך האורך הגלות ובכל זאת זה אינו מסתדר, מה לעשות? קשה לי להניח שכל השרים המעורבים בעניין, המהנדסים לא דיברו אתם מלה עד היום הזה - לא שר העבודה, לא שר השיכון ולא שר הקליטה והם חיכו בכליון עיניים עד שסוף סוף תבוא הגאולה ונוציא צוי קריאה. האם כך היה המצב? האם כך היה המצב עם הדוורים? האם כך היה המצב עם אשדוד? האם כך היה המצב עם הקבוצה הקטנטונת של פועלי החשמל, שיכלו להביא עלינו אסון? נגיד גלויות: מי מאתנו חלם שאי פעם ממשלה בהרכב כזה תצטרך להוציא צוי קריאה? אבל מה לעשות אם המציאות היא כזאת, ועם כל חוסר החדווה - אגיד זאת ב-UNDER STATEMENT ללכת בדרך של צוי קריאה, הרבה יותר חשוב לי שממשלות הבאות עכשיו לארץ יהיה להם שיכון. זהו הפרמיט.

שר השיכון מ. בנטוב:

את זאת דווקא אפשר היה לסדר בלי צוי קריאה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מדוע לא סידרת?

שר השיכון מ. בנטוב:

לא הרשו לי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מדוע לא הרשו לך?

שר השיכון מ. בנטוב:

רצינו לנהל משא ומתן עם הסתדרות המהנדסים שירשו לעבוד לאותם המהנדסים העובדים בשביל שיכוני עולים.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

לא הסכמתי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בשבוע הבא אתה, בנטוב, תהיה מסודר ואתה תהיה נגד צוי קריאה מפני שזה אינו סימפטי כלפי מהנדסים, ומה יהיה עם המהנדסים האחרים?

שר השיכון מ. בנטוב:

אם יסכימו להסתדר עם מאה מהנדסים העובדים בשיכון עולים, יוציאו אז צוי קריאה למאה מהנדסים פחות.

סגן ראש הממשלה ושר לקליטת העליה י. אלון:

שר העבודה לא יוציא צוי קריאה על מי שעובד, אלא על מי שאינו עובד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני חושבת שכל שר הוא נותן עבודה. ישנו נותן עבודה אחד וזוהי הממשלה כולה, למהנדסים של שר זה ושר אחר, לרופאים של ברזיל ולמורים של ארן.

שר השיכון מ. בנטוב:

זה לא שלי, זה רק לשיכון עולים.

יש דברים אחרים שאיני מבקש. האם אני רק בונה

שיכונים לעולים?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רואה את הממשלה במקובץ כנותנת עבודה למשק הממלכתי הציבורי. משום כך היא מסרה את הסמכות שלה ואת הניהול של כל המשק הזה לשר האוצר, ולשר האוצר ישנו עוזר והוא נציב שירות המדינה, והוא מקיף את כולם. אם ישנם מהנדסים שלא אכפת לנו אם הם עכשיו יעבדו, אל יוציאו נגדם צוי קריאה. איני יודעת למה הם נחוצים לנו בכלל, ילכו למשק הפרטי ויקבלו שם שכר גבוה יותר. אבל עלי לומר שגרים טועים: ישנם כאלה ההולכים למשק הפרטי ואינם מקבלים שכר גבוה יותר. אם הם נחוצים, הם נחוצים בכל מקום שהם עובדים.

יכולתי לספר סיפור המתאים לעתונים של פורים, איך השגתי משהו סוף סוף ערב אחד בזכות כל מיני דברים ובשם המפורש "מדברת ראש הממשלה". איני עושה זאת חמיד. אני עושה זאת לעתים רחוקות. רציתי לדבר עם חוץ לארץ. אין עונים בכלל, עונה לי תקליט. דבר אל הקיר! משאמר לי התקליט: תקבלי לפי התור, רציתי לשאול: מתי יהיה התור? האם היום או מחר? האם השבוע או בשבוע הבא? אחרי כן הייתי צריכה את המברקה. הייתי צריכה לפנות אל המפקח הכללי שהוא

יתחנן - באזני שמעתי זאת - בפני מפקח הצפון של 17 שיענה לי. כאשר המפקח הכללי אומר למפקח הצפון "ראש הממשלה על הקו", אומר ההוא: אז מה? בכל הפרוטקציות האלה יכולתי סוף סוף לשלוח מברק של עשר מלים. המהנדסים של שר הדואר גם כן צריכים לעשות איזה דבר. לבסוף צחקתי בתוך הטלפון, זה כבר הגיע למצב מצחיק, זה אפילו כבר לא הרגיש.

יש פה ודאי סביב השולחן חילוקי דעות על כך מהי החשיבות של המשק הציבורי: האם הוא צריך להיות גדול, או קטן? אלה הם חילוקי דעות לגיטימיים. אני רוצה לפנות לחברים שיש לי יסוד להניח שהם בדעתי בעד משק פועלים, בעד משק ציבורי: אי אפשר לשמור על משק ציבורי שאיננו יעיל ומסודר. אי אפשר. זכורנו מה שאמר פעם ארן בדיון פנימי במפלגה בעניין המורים. אני עצמי נגד בוררות חובה, אבל אם זה ימשך ככה ותהיה הפקרות כזו, אחשוב עוד הפעם. אבל אני יודעת שחברים ההולכים בקושי בעניין זה ומצביעים נגד צוי קריאה כאשר ישנה הפקרות, הם מפלסים בדיוק את הדרך לבוררות חובה. אין מנוס. אני בעד משק ציבורי בכל התנאים, גם אם יהיה הפקר. אני מאמינה במשק ציבורי. אני חושבת שהוא טוב יותר. אבל אם זה יהיה משק של הפקר, אהיה נגדו ואלך לבוררות חובה. הבה נחשוב קצת. זה אינו יכול להיות עם כל הנוחיות, גם משק ציבורי על-פי עקרון אידיאולוגי והפקרות, מפני שלא נעים לעשות איזה דברים עם מהנדסים; עם כל הכבוד גם לדוורים וגם לפרץ וגם לפועלי אשדוד, הרי מהמהנדסים אפשר היה לקוות למידה גדולה יותר של אחריות. אבל אם גם הם הולכים בדרך הזאת, אני רוצה לתת לו יותר או אין בזה חומרה פחותה יותר מאשר עם פרץ. אני מכירה אישית את פרץ, אבל על פרץ אני יכולה עוד ללמד זכות. אבל אני יכולה ללמד זכות כזו על הסתדרות המהנדסים - בשום פנים ואופן, שצריך לעשות אתם סידור מיוחד. אני מזדעזעת שהם לא באו אליך, בנטוב, ואמרו: בעניין שיכון עולים יהיה בסדר. על זה צריך לעשות משא ומתן עם מהנדסים שיואילו לא להפריע לשיכון עולים? בשבילי זוהי הריסה של חלק מעולמי, אם אני אצטרך להיות נגד משק ציבורי, אבל דווקא מפני שאני בעד משק ציבורי, אני רואה זאת בחומרה. מה עוד? מחר זה יהיה לבטחון. מהנדס זה או אחר יחליט אם זה נחוץ לבטחון, או לא נחוץ לבטחון.

אני מבינה שישנה הצעה מרחיקת לכת. באופן חוקי אי אפשר להיות נגדה. חברים דורשים לדחות את ההצבעה למחר, אבל מחר תהיה רק הצבעה. אני מבקשת מאוד מאת החברים להתחשב במצב.

מ ח ל י ט י ס: להצביע על ההצעה להסמיך את שר העבודה להתקין תקנות לשעת חירום להכנת עבודתם התקינה של המהנדסים בשירות המדינה בישיבה הבאה של הממשלה ביום כ"א בתמוז התשכ"ט (7.7.69).

809. העתודה הרפואית במדינה לשנים הבאות

ראש הממשלה ג. מאיר:

בשבוע שעבר הביא שר האוצר את עניין מסקנות ועדת ברנסון בעניין בית הספר לרפואה בחיפה. אמר שר האוצר שעוד טרם שהממשלה תחליט על מסקנות ועדת ברנסון - שם היו שתי דעות, ואם דעה אחת תתקבל, שהממשלה תחליט שבלי החלטת הממשלה אין לא חיפה ולא באר-שבע יכולות להתחיל לפתוח בית ספר לרפואה, עוד לפני זה נעמוד בפני עובדות. הממשלה צריכה להחליט.

האם הממשלה מסכימה שנבקש את ועדת השרים לענייני מדע וטכנולוגיה, עם תוספות נציגות של משרד הבריאות, לעיין בהצעות ועדת ברנסון, ואם אפשר שיחליטו בסמכות הממשלה?

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

יש לי קצת ספקות ביחס להסמכת הועדה להחליט בסמכות הממשלה. אני מציע להשאיר את זה פתוח עד לאחר ישיבה אחת של הועדה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

נגיד ככה: אם לא יהיה ערעור, זה הוחלט. אם יהיה ערעור, זה בא לישיבה הבאה ביום ראשון הבא, כי אחרת נעמוד בפני עובדות, היות והממשלה לא החליטה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הערעור צריך להיות מוגש לפני יום ראשון.

מ ח ל י ט י ס: בהמשך להחלטת הממשלה מס. 782 מיום י"ג בחמוז התשכ"ט (29.6.69), להטיל על ועדת השרים לענייני מדע וטכנולוגיה לדון ולהחליט בדו"ח הועדה לעניין בתי הספר לרפואה אשר נחמנתה על-ידי שר הבריאות.

לצורך דיון זה יוזמן נציג משרד הבריאות לישיבות ועדת השרים.

אם יוגש ערעור על החלטת ועדת השרים ידונו בו בישיבת הממשלה ביום כ"ז בחמוז התשכ"ט (13.7.69).

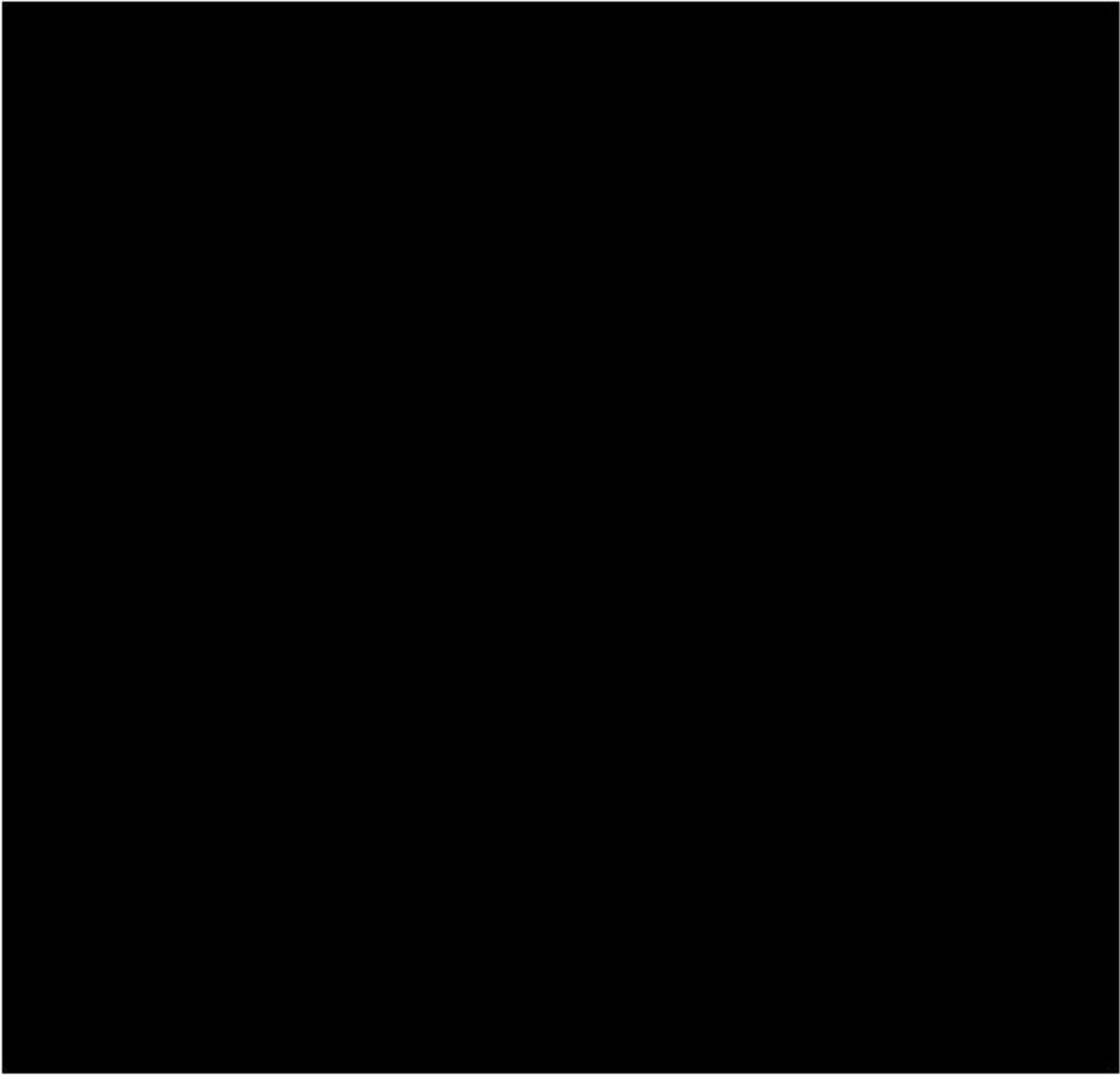
810. ועדת השכר לענייני מדע וטכנולוגיה

השר מ. בגין:

אני מציע לצרף לוועדה זו כחבר קבוע את השר יוסף

ספיר.

מ ח ל י ט י ס: לצרף את השר יוסף ספיר לוועדת
השרים לענייני מדע וטכנולוגיה.

הישיבה נועלה בשעה 13:30.